

”Tämmöistä vastakkainasettelua suomalaisia pienituloisia kohtaan en toivoisi kuulevani erityisesti tässä salissa”

Diskurssianalyysi kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroista

Anni Pietarila
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Lapin yliopisto
2024

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: ”Tämmöistä vastakkainasettelua suomalaisia pienituloisia kohtaan en toivoisi kuulevani erityisesti tässä salissa” Diskurssianalyysi kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroista

Tekijä: Anni Pietarila

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 70

Vuosi: Syksy 2024

Tiivistelmä:

Pro gradu -tutkielmassa tutkittiin eduskunnan täysistuntojen puheenvuoroista löytyviä diskursseja liittyen sosiaalietuuksien leikkauksiin. Lisäksi tutkittiin, minkälaisia kuvauksia sosiaalietuuksien saajista käytettiin kansanedustajien puheenvuoroissa. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostui huono-osaisuuden, sosiaalisten ongelmien ja rakenteellisen sosiaalityön määrittelystä. Tutkimuksen aihe sosiaalityön kentällä on ajankohdainen lakimuutosten kohdistuessa pienituloisiin ja heikommassa asemassa oleviin, sosiaalietuuksia saaviin ihmisiin, jotka usein ovat sosiaalityön asiakkaita. Lisäksi sosiaalityö on sidottu poliittisiin päätöksiin, joten kansanedustajien arvot, asenteet ja päätökset vaikuttava suoraan sosiaalityön toteuttamiseen.

Tutkimuskysymykset olivat, millaisia diskursseja kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroista on löydettävissä sosiaaliturvan muutoksiin liittyen ja millaisia kuvauksia sosiaalietuuksia saavista ihmisistä rakentuu diskursiivisesti Suomen kansanedustajien eduskunnan täysistunnon puheenvuoroissa. Tutkimuksen aineisto koostui viidestä eri eduskunnan täysistunnosta, jotka pidettiin loppuvuodesta 2023. Täysistunnot liittyvät sosiaalietuuksien leikkauksiin tai indeksijäädätyksiin. Tutkimus oli laadullinen tutkimus ja analyysi tehtiin diskurssianalyysin keinoin, sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta, jonka mukaan kieli luo todellisuutta.

Tutkimuksen tuloksina paikannettiin neljä diskurssia, jotka olivat hyvinvointivaltiodiskurssi, työn diskurssi, pärjäämättömyyden diskurssi ja vastakkainasettelun diskurssi. Erilaisia sosiaalisia identiteettejä ja kuvauksia etuuksia saavista ihmisistä löytyi 11 erilaista, jotka olivat heikommassa asemassa oleva, huono-osainen, huonosti voiva, köyhä, leikkausten kohde, oikeasti tarvitseva, osatyökykyinen, pienituloinen, pitkäaikaistyötön, työtön ja vähävarainen. Diskursseista tehdyn johtopäätöksen mukaan hallituspuolueen kansanedustajien puheissa vastuutetaan yksilöä omasta tilanteestaan, kun taas oppositio pyrkii tarkastelemaan ihmisten tilanteita enemmän yhteisöllisestä näkökulmasta. Puheet ja kuvaukset heikommassa asemassa olevista ihmisistä voidaan tulkita leimaavina ja myös toimijuutta estävinä.

Avainsanat: huono-osaisuus, sosiaaliturva, sosiaaliset ongelmat, rakenteellinen sosiaalityö, sosiaalinen konstruktionismi, diskurssianalyysi

Sisältö

1 Johdanto	1
2 Huono-osaisuus ja sosiaaliset ongelmat.....	4
2.1 Huono-osaisuuden määrittelyä	4
2.2 Sosiaaliset ongelmat ja eriarvoisuus	6
2.3 Sosiaalityö sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden vähentämisessä	9
3 Rakenteellinen sosiaalityö	12
3.1 Rakenteellisen sosiaalityö kansainvälisesti ja Suomessa	12
3.2 Rakenteellisen sosiaalityön määrittely ja tavoitteet	14
3.3 Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet ja tehtäväalueet.....	16
4 Tutkimuksen toteutus.....	19
4.1 Sosiaalinen konstruktionismi ja diskurssit tutkimuksen kohteena	19
4.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	22
4.3 Aineisto ja analyysi	25
4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	32
5 Tutkimuksen tulokset	36
5.1 Hyvinvointivaltiodiskurssi	36
5.2 Pärjäämättömyyden diskurssi	41
5.3 Työn diskurssi	45
5.4 Vastakkainasettelun diskurssi.....	50
6 Johtopäätökset ja pohdinta.....	54
Lähteet.....	63

1 Johdanto

Sosiaalisten ongelmat näkyvät yhteiskunnassa tällä hetkellä voimakkaina ilmiöinä. Hyvinvointia on enemmän kuin koskaan, mutta samaan aikaan on kasvanut myös polarisoituminen hyvä- ja huono-osaisten välillä. Sitra, jonka tehtävänä on ennakoida tutkimukseen perustuen tulevaisuuden ilmiöitä, on nostanut jo vuonna 2014 (Sitra 2014) megatrendiksi eriarvoistumisen. Megatrendin tulevaisuuden kuvassa ennakoitiin, että terveys- ja hyvinvointierot kasvavat, elinajanodotteissa alkaa näkyä polarisoitumista eikä mahdollisuuksien tasa-arvo toteudu tasapuolisesti koko väestön tasolla. Yhteiskunta eriarvoistuu. (Sitra 2014.)

Suomessa on vuosina 2023 ja 2024 toteutettu istuvan hallituksen toimesta ennätyskellisen suuret lakimuutokset liittyen sosiaalietuuksiin, kuten asumistukeen ja työttömyysturvaan sekä perustoimeentulotukeen asumismenojen osalta. Asiantuntijat (Hiilamo ym. 2023) ovat arvioineet, että hallituksen toimet lisäävät pienituloisuutta merkittävästi. Vaikutukset tulevat arvioinnin mukaan kohdistumaan erityisesti jo valmiiksi pienituloisiin ihmisiin ja näin ollen lisäämään eriarvoisuutta. (Hiilamo ym. 2023, 1.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on diskurssianalyysin keinoin tutkia, minkälaista puhetta eli diskursseja Suomen eduskunnan täysistunnoista on löydettävissä sosiaaliturvan leikkauksiin liittyen sekä millaisia kuvauksia on löydettävissä kansanedustajien puheista sosiaalietuuksia saavista ihmisistä. Sosiaalityön ilmiöinä on usein köyhyyttä ja huono-osaisuutta (Juhila 2018, 208). Yksilön elämään vaikuttavat poliittiset päätökset ja myös sosiaalityö on sidottu poliittisiin päätöksiin (Juhila 2018, 22; Raunio 2009, 197). Eduskunta säätää laeista sekä päättää valtion taloudesta (L 11.6.1999/731, 3 §). Tästä syystä on erittäin merkityksellistä minkälaisia asenteita ja arvoja sosiaalietuuksia saavista ihmisistä eduskunnan jäsenten puheissa on kuultavissa. Kansanedustajien puheissa luodaan todellisuutta, joka muuttuu lainsäädännöksi. Lisäksi puheet voivat leimata ihmisiä, luoda identiteettejä ja vaikuttaa myös sosiaalityöntekijän arkeen sekä asiakastyössä auttamisen mahdollisuuksiin säädettyjen lakien kautta.

Talvella 2023 Ylen uutisessa tutkija Juho Saari kertoi, että pienituloisista ja sosiaaliturvaa saavista ihmisistä on alettu puhumaan hyväksytysti ja avoimesti hyvin rumasti (YLE 27.12.2023). Tätä pro gradu -tutkielmaa on työstyetty intensiivisesti syksyllä 2024.

Tutkimuksen tekemisen aikana median kautta on tuotu yhä enenevässä määrin esiin sitä, miten hallituksen tämänhetkiset leikkaukset kohdistuvat ennen kaikkea jo valmiiksi heikommissa asemassa oleviin ihmisiin. Leikkausten kohteeksi lakimuutoksissa osuu työttömyysturvaa, asumistukea tai perustoimeentulotukea saavat. Leikkaukset on toteutettu jo tätä tutkielmaa kirjoittaessa asumistukeen, työttömien suojaosaan, vuorotteluvapaaseen, ansiosidonnaiseen päivärahaa ja turvapaikanhakijoiden vastaanottorahaan. Lisäksi vuoden 2025 alussa terveydenhuollon asiakasmaksut nousevat, asumistuki poistetaan kokonaan omistusasujilta, vanhustenhoidosta leikataan, sairauspäivärahaa leikataan ja hoitotakuuaika pidennetään. Näiden lisäksi sosiaalialan järjestöiltä, jotka tekevät työtä ennen kaikkea eriarvoisuuden ja sosiaalisten ongelmien vähentämiseksi, leikataan kolmannes rahoituksesta. (mm. Fresnes ym. 4.9.2024; Soste 6.9.2024.) Järjestöihin osuvat leikkaukset yhdistettynä muihin jo toteutettuihin tai tulossa oleviin leikkauksiin voivat ennakoida yhä suurempaa eriarvoisuuden kasvua.

Valta, joka liittyy institutionaalisessa asemassa tuotettuun kielenkäyttöön, voi luoda suurempia seurauksia kuin toisenlainen sosiaalista todellisuutta luova vuorovaikutustilanne. Vallan käyttöön liittyy vahvasti myös identiteettien rakentaminen. Valtaa pitävien puheet rakentavat erilaisia käsityksiä yksilöistä ja ryhmistä. Valtasuhteiden perusteella rakentuvat diskurssit voivat rakentaa identiteettejä ja stereotypioita, jotka voivat jopa rajoittaa tai ohjata yksilöiden käyttäytymistä ja mahdollisuuksia. (Pynnönen 2013, 16–17, 19.)

Tutkimuksen mielenkiinnon kohteena ovat kansanedustajien puheet eli diskurssit, puheissa vakiintuvat sekä toistuvat ilmaukset sosiaalietuuksien saajista ja huono-osaisista ihmisistä sekä millaista sosiaalista todellisuutta kansanedustajien täysistuntopuheenvuorojen diskurssit luovat. Tutkimus etenee johdannosta analyysin kannalta tärkeiden käsitteiden määrittelyyn, joita hyödynnetään myös diskurssianalyysin tarkasteluun teoreettisesta näkökulmasta. Määriteltäviä käsitteitä ovat huono-osaisuus, eriarvoisuus ja sosiaaliset ongelmat sekä rakenteellinen sosiaalityö. Metodologia koostuu sosiaalisesta konstruktionismista, jota avataan tutkimuksen toteutukseen liittyvässä luvussa, jossa on kuvailtu myös analyysi. Tutkimuksen lopuksi esitellään tulokset sekä esitetään johtopäätökset.

Tutkimuksen pääfokus sosiaalityön näkökulmasta ovat aikuiset sosiaalipalveluiden asiakkaat. Vaikka aineistosta nousee esiin myös lapsien näkökulmaa, niin pääasiallisesti keskitytään aiheeseen työikäisten sosiaalityön kohderyhmän eli 18–64-vuotiaiden näkökulmasta.

2 Huono-osaisuus ja sosiaaliset ongelmat

Huono-osaisuudelle ei ole selkeää määritelmää ja riippuu näkökulmasta, miten termiä käytetään. Tässä luvussa määritellään mitä huono-osaisuus voi tarkoittaa ja mitä ulottuvuuksia huono-osaisuudella tarkoitetaan tämän tutkimuksen puitteissa. Lisäksi määritellään mitä ovat sosiaaliset ongelmat, niihin johtavia syitä sekä mitä on eriarvoisuus. Näkökulma huono-osaisuudessa on erityisesti työikäisten sosiaalityön asiakkaiden eli 18–64-vuotiaiden elämäntilanteen ja pulmat.

2.1 Huono-osaisuuden määrittelyä

Huono-osaisuus on vaikea määritellä terminä yksiselitteisesti. Usein sen määritelmä liittyy moniulotteiseen resurssivajeeseen, jolloin huono-osaisuuden nähdään olevan yhteydessä hyvinvointivajeeseen taloudellisella, sosiaalisella ja terveydellisellä tasolla (Zitting 2021). 1990-luvun puolivälistä alkaen huono-osaisuuden terminä on korvannut syrjäytyminen, eikä monissakaan tutkimuksissa käsitettä määritellä sen tarkemmin. (Saari 2015, 29). Huono-osaisuudella terminä voi olla leimaava luonne ja tästä syystä termiä ei pitäisi käyttää yksittäisistä ihmisistä. Termiä pitäisi käyttää vain yleisluontoisesti kuvaamaan ilmiöitä, jotka ovat sidoksissa epätasa-arvoon ja eriarvoistumiseen yhteiskunnassa. (Juhila 2018, 25.) Tässä tutkimuksessa käytetään termiä huono-osaisuus laaja-alaisten sosiaalisten pulmien määrittelyssä, yleisluontoisena määritelmänä eikä sillä haluta luoda leimaa yksittäisiin ihmisiin tai ihmisryhmiin. Huono-osaisuus on subjektiivinen kokemus ja yksilö voi kokea tilanteensa toisin, vaikka se olisi jonkin mittariston mukaan toisin määritelty.

Huono-osaisuus on usein rinnakkaistermi köyhyydelle, vaikka automaattisesti köyhyys ei tee ihmisestä huono-osaista. Huono-osaisuuteen voi liittyä taloudellisten ongelmien ja köyhyyden lisäksi fyysisen ja psyykkisen terveyden ongelmat, sekä sosiaaliset ongelmat. Sosiaaliset ongelmat tarkoittavat, että ihmisellä on vaikeuksia elää yhteiskunnan normien ja odotusten mukaisesti. (Kallio ja Hakovirta 2020, 9–10.) Huono-osaisuus voidaan nähdä prosessina, jonka kautta ihminen jää ulossuljetuksi osittain tai kokonaan sosiaalisista, taloudellisista tai poliittisista järjestelmistä, jotka määrittelevät kuulumisen

yhteisöön. Ulosljetuista tulee ulkopuolisia, joilla ei ole mahdollisuutta olla osallisena yhteiskunnassa. (Sheppard 2006, 16–17.) Yksinkertaistettuna voisi sanoa, että huono-osaisuus on ei-toivottu tila hyvinvoinnin ja terveyden sekä täysivaltaisen sosiaalisen kansalaisuuden näkökulmasta (Saari 2015, 18).

Huono-osaisuuteen liittyy oleellisesti köyhyys, tulojen niukkuus sekä erilaisten sosiaalietuuksien saaminen. Näitä etuuksia voivat olla esimerkiksi työmarkkinatuki, asumistuki tai perustoimeentulotuki. (emt. 36.) Perustoimeentulotuki on lain (L 30.12.1997/1412, 1 §) määrittelemä viimesijainen etuus kaikista sosiaalietuuksista. Sen tarkoituksena on edistää itsenäistä suoriutumista ja turvata ihmisarvoinen, välttämätön toimeentulo tilanteessa, jossa muut tulot ja etuudet eivät riitä sitä kattamaan. Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL 15.5.2024) mukaan vuonna 2023 perustoimeentulotukea myönnettiin 263 000 kotitaloudelle, johon kuului yhteensä 387 000 henkilöä. Tämä on koko Suomen väestöstä 7 prosenttia. Työikäisten sosiaalipalveluiden asiakkaana Suomessa vuoden 2023 aikana oli arvioidusti 250 000 asiakasta, joka on ikäryhmästä 7 prosenttia (THL 30.5.2024).

Taloudellisen pärjäämisen näkökulmasta huono-osaisilla ihmisillä suurin osa varoista menee ruuan ja asunnon kustannuksiin. Huono-osaisuutta voi tarkastella resurssien näkökulmasta ja niiden puutteiden kautta. Resursseiksi tarkastelussa yleisesti luetaan tulot, asuminen, riittävä ja terveellinen ruoka, mahdollisuus työhön, terveys, sosiaaliset suhteet, vaikutusmahdollisuudet yhteiskunnallisiin asioihin ja asuinympäristön turvallisuus. (Saari 2015, 37–38.)

Vaikka taloudellisten resurssien niukkuus, taloudelliset ongelmat ja ylivelkaantuminen on useimmiten liitettyä huono-osaisuuteen, on huono-osaisuus kuitenkin paljon laajempi ilmiö. Huono-osaisuuden voidaan ajatella tarkoittavan sitä, että yksilön elämässä on puutteita taloudellisessa, sosiaalisessa ja terveydellisessä hyvinvoinnissa. Elinolot ovat ylipäättään huonot ja materialistisen näkökulman lisäksi huono-osaisuuteen liittyy psyykkistä ja fyysistä sairautta. Huono-osaisuus liittyy aina myös toimintakyvyn ja elämänhallinnan ongelmiin. Mitä enemmän on huono-osaisuutta, sitä vähemmän yksilöllä itsellään on valtaa omassa elämässään. Elämänhallinnan ongelmat näyttäytyvät muun muassa niin, että omaan elämäänsä ei pysty juurikaan vaikuttamaan, tulevaisuutta on

vaikea suunnitella tai edes nähdä. Huono-osaisuuteen liittyy usein myös kokemus ulossulkemisesta ja huono-osaisena olemisesta. (Kallio & Hakovirta 2020, 3–4.)

Huono-osaisuutta voidaan lähestyä subjektiivisesta tai objektiivisesta tulokulmasta. Subjektiivisen huono-osaisuuden määrittelee aina yksilö itse ja se liittyy kokemukseen köyhyydestä, niukkuudesta, hyvinvoinnin puutteista, ulossulkemisesta ja sitä kautta huono-osaisen identiteetistä. Objektiivinen huono-osaisuus määrittyy muun muassa pitkäaikaistyöttömyyden, koulupudokkuuden, etuusriippuvuuden, ylivelkaantumisen, köyhyyden tai vaikkapa asunnottomuuden kautta. Aina huono-osaisuuden kokemusta ei synny objektiivisten määritelmien kautta. Yksilö voi tuntea elämänsä aivan hyväksi ja voivansa toteuttaa itseään, vaikka eläisi minimituloilla tai olisi ruoka-avun asiakas. (Hakovirta & Kallio 2020, 6.) Tämän tutkimuksenkin näkökulmasta huono-osaisuuden subjektiivisuus on hyvä pitää mielessä. Vaikka tutkimuksessa määritellään huono-osaisuutta, voi olla, etteivät objektiivisen määrittelyn kautta kaikki määritelmään sopivat yksilöt koe huono-osaisuutta.

2.2 Sosiaaliset ongelmat ja eriarvoisuus

Sosiaaliset ongelmat ovat monimuotoisia, erilaisia arkea haittaavia asioita ihmisen elämässä. Niille ei ole olemassa tarkkaa määritelmää, mutta ongelmat haittaavat toimintakykyä joko yksilön, yhteisön tai yhteiskunnan näkökulmasta. Sosiaalisten ongelmien määritelmä on sidottu aikaan ja paikkaan tarkoittaen sitä, että niiden määrittely voi muuttua sen mukaan, millainen arvomaailma yhteiskunnallisesti on vallalla. (Mooney, Knox & Schact 2017, 4–6.) Sosiaalisia ongelmia ovat muun muassa köyhyys, asunnottomuus, päihde- ja mielenterveysongelmat ja pitkäaikaistyöttömyys. Nämä ongelmat aiheuttavat huono-osaisuutta ja eriarvoistumista. (Saari ym. 2020, 72, 78, 83, 87). Asunnottomuus sosiaalisena ongelmana on omassa mittaluokassaan eriarvoistumisen ja huono-osaisuuden suhteen. Asunnottomuus estää ihmiselämän perusedellytysten ja ihmisoikeuksien saavuttamisen. (Jokinen, Raitakari & Suoninen 2022, 39–40.) Sosiaaliset ongelmat ja eriarvoisuus vähentävät sosiaalista pääomaa. Sosiaalinen pääoma lisääntyy osallisuuden ja luottamuksen kautta. Sosiaalinen pääoma näkyy luottamuksena ja

luotettavuutena, turvaverkkoina ja käyttäytymisenä. Jos yksilöllä ei ole sosiaalista pääomaa, se tutkimusten mukaan lisää sosiaaliturvan tarvetta. (Arajärvi 2011, 81–82.)

Vaikka sosiaalisia ongelmia on tässäkin lueteltu, niiden määrittely ja tulkinta ammatillisissa käytännöissä ja tutkimuskentässä muuttuu aika- ja paikkasidonnaisesti. Ajasta riippumatta sosiaalisissa ongelmissa, jotka tuottavat eriarvoisuutta, on aina kyse sosiaalisista suhteista ja toiminnasta. Niiden määrittely on tärkeää, koska työskentely sosiaalisten ongelmien poistamiseksi on sosiaalityön ydintehtävä. (Pösö 2022, 84–85.)

Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on erityisesti aikuissosiaalityön kohderyhmän sosiaaliset ongelmat ja tuen tarpeet liittyen huono-osaisuuteen. Kuusikko-työryhmän (2022) kokoamassa raportissa kuuden Suomen suurimman kaupungin aikuissosiaalityöstä kuvataan näiden kaupunkien aikuissosiaalityön asiakaskuntaa sekä aikuissosiaalityön sisältöä kattavasti. Raportin mukaan valtaosa aikuissosiaalityön asiakkaista ei ole työelämässä ja asuu vuokralla. Yleisimmät tulot ovat toimeentulotuki, työmarkkinatuki ja asumistuki. Psykykkisiä sairauksia on yli puolella asiakkaista, somaattinen sairaus suurin piirtein kolmasosalla, samoin kuin päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia. Hyvinvoinnin haasteita raportin mukaan ovat mielenterveysongelmat, toimintakyvyn alentuminen arjessa, talousasioiden hoitamisen vaikeus, velkaantuminen, asumisen ongelmat sekä erilaiset riippuvuudet. (Kuusikko-työryhmä 2022, 49–50.)

Kaikista huono-osaisuuden syistä köyhyyden nähdään olevan suurin syy sosiaalisiin ongelmiin ja eriarvoistumiseen. Tutkimuksissa on todettu, että varhaislapsuuden köyhyys on yhdistettävissä aikuisuudessa koettuun hyvinvointiin. Köyhyys myös siirtyy ylisukupolisesti periytyen. Erityisesti perheen toimeentulotukiasiakkuus on sidoksissa suurempaan köyhyysriskiin myös aikuisena, verrattuna perheisiin, jossa toimeentulotukeen ei jouduta turvautumaan. (Saari ym. 2020, 72–76.) Jos vanhemmat ovat saaneet perustoimeentulotukea, niin tällaisessa perheessä kasvaneella lapsella on suurempi todennäköisyys kokea esimerkiksi työttömyyttä aikuisena. Lisäksi toimeentulotukiasiakkuus ennusti sijoitetuksi tulemisen riskin kohoamista, huonoa koulumenestystä ja peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittamatta jättämistä. Huono-osaisuus on periytyvää ja vanhempien sosiaalisen aseman on huomattu suoraan vaikuttavan lasten aikuisiän sosiaaliseen asemaan. Periytyvyys ei johdu pelkästään ominaisuuksien geneettisestä periytymisestä vaan myös perheen vaikutuksesta asenteisiin, uskomuksiin ja käyttäytymiseen sekä

inhimillisen pääoman hankkimisen mekanismeihin. (Ilmakunnas, Kauppinen & Moisio 2020, 116–120.)

Huono-osaisuus lisää eriarvoisuutta ja tarkoittaa köyhyyttä ja sitä, että resurssit jakautuvat epätasaisesti (Kallio & Hakovirta 2020, 3). Eriarvoisuus lisääntyy sosiaalisten ongelmien takia. Eriarvoisuus lisää stressiä, ahdistusta, turvattomuutta, sairauksia ja jopa kuolemia. Eriarvoisuus lisää myös ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja kasvattaa mahdollisuuksia rikollisuuteen ja se estää tasavertaisen toiminnan yhteiskunnassa. (Therborn 2014, 7.) Eriarvoisuus voi lyhentää elinaikaa kolmesta viiteen vuotta. Koulutuksen puutteen nähdään olevan suurin sosiaalisia ja hyvinvoinnin ongelmia lisäävä tekijä. (emt. 17; 20.)

Therborn (2014) esittää kolme eri ulottuvuutta, joiden kautta eriarvoisuutta voidaan määritellä ja tarkastella. Nämä ovat elämänehtojen eriarvoisuus, resurssien eriarvoisuus ja eksistentiaalinen eriarvoisuus. Elämänehtojen eriarvoisuus tarkastelee elinolosuhteita, ja mittareita elämänehtojen eriarvoisuudelle ovat kuolleisuus, eliniänodote ja toimintakyky. Lasten elinolosuhteiden vaikutusta myöhempään elämään voi tarkastella elämänehtojen näkökulmasta kiinnittämällä huomiota syntymäpainoon, painon ja pituuden kehittymiseen tai koettuun nälkään. Eksistentiaalinen eriarvoisuus on sidoksissa ihmisarvoon, kuten kunnioitetuksi tulemisen kokemukseen, itsensä kehittämisen mahdollisuuksiin tai siihen, kuinka riippumattomaksi ihminen kokee itsensä toisista tai yhteiskunnasta. Resursseihin liittyvä eriarvoisuus tarkoittaa käytössä olevien resurssien tarkastelua, joissa huomio kiinnitetään tuloihin, asumiseen, sosiaalisiin suhteisiin, koulutus- ja työmahdollisuuksiin. (Therborn 2014, 62–65.)

Etääntyminen, ulossulkeminen ja hierakisointi ovat mekanismeja, joiden kautta voidaan jäsentää eriarvoistumista. Etääntyminen aiheuttaa rakenteellisen prosessin, jossa yhteiskunnalliset rakenteen mahdollistavat hyväosaisuuden kriteerit. Hyväosaiset ja huono-osaiset etääntyvät toisistaan esimerkiksi kouluvalinnan tai valtion toiminnan vuoksi. Ulossulkemisen mekanismi tarkoittaa sanamukaisesti sitä, että jää ulkopuolelle. Ei ole mahdollisuuksia osallisuuteen ja syyt ovat senkaltaisia, että yksilö ei voi niille mitään. Tällaisia syitä voi olla mahdollisuuksien puuttuminen, leimaaminen tai kategorisointi. Hierakisointi on kytköksissä määräysvaltaan. Organisaatioiden ja auktoriteettien taholta koetaan väheksyntää tai kunnioituksen puutetta. (Therborn 2014, 70–77.)

Pääministeri Juha Sipilä perusti Suomeen eriarvoisuustyöryhmän 17.1.2017. Työryhmän tehtävänä oli löytää ja esittää erilaisia toimia elämän eri osa-alueille eriarvoisuuden torjumiseksi ja vähentämiseksi. Tavoitteena oli löytää keinoja, jotka mahdollistaisivat kaikkien Suomessa asuvien henkilöiden pärjäämisen ja osallistumisen yhteiskunnassa. Työryhmä työskenteli reilun vuoden ja sen tuotoksena syntyi raportti, jossa esitettiin toimenpiteitä eriarvoisuuden vähentämiseksi. (Valtioneuvosto 21.3.2018.) Eriarvoisuustyöryhmä (2018) toteaa raportissaan, että ihmisen toimintakyky ja pärjääminen on suorassa yhteydessä koettuun eriarvoisuuteen. Sosiaalis-terveydellisiä ongelmia on sitä enemmän, mitä eriarvoisemmaksi ihmiset kokevat tilanteensa yhteiskunnallisesti. Jos ihminen kokee resurssien niukkuutta, hän todennäköisemmin tekee valintoja, jotka heikentävät terveyttä, hyvinvointia ja työllisyyttä. Ulossulkeminen ja eriarvoisuuden kokemus aiheuttaa sosiaalista kipua ja alentaa toimintakykyä. Lisäksi taloudellinen eriarvoisuus lisää tyytymättömyyttä elämään. (Eriarvoisuus työryhmä 2018, 13–19.)

Eriarvoisuutta voitaisiin Suomessa ehkäistä Eriarvoisuustyöryhmän mukaan julkisen vallan päätöksillä, jotka edistäisivät ihmisten saamaa tukea hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Nämä ratkaisut voisivat mahdollisesti myös vähentää tulonsiirtoja ja raskasta palveluiden tarvetta. (emt. 22.) Eriarvoisuuden nähdään tuottavan yhteiskunnassa poliittista epävakautta, jos resurssit jakautuvat rikkaiden ja köyhien välillä yhä epätasaisemmin (Eräsaari 2022, 38).

2.3 Sosiaalityö sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden vähentämisessä

Sosiaalityöllä pyritään vaikuttamaan sosiaalisten ongelmien helpottamiseen ja sitä kautta huono-osaisuuden sekä eriarvoisuuden vähentämiseen. Näiden ongelmien helpottamisessa oleellinen keino on rakenteellinen sosiaalityö. Rakenteellinen sosiaalityö on niin laaja ja monisyinen kokonaisuus itsesään, että siitä kerrotaan erikseen luvussa kolme. Muita näkökulmia sosiaalityön keinoista sosiaalisten ongelmien ja huono-osaisuudesta johtuvien pulmien helpottamiseksi avataan tässä alaluvussa.

Sosiaalinen sanana tarkoittaa yhteiselämää järjestäytyneessä yhteiskunnassa. Sosiaalityön tehtävänä on sosiaalisten ongelmien tunnistaminen sekä niiden vaikutusten havainnoiminen sekä ongelmien lievittäminen (Vaininen 2011, 23). Sosiaalihuoltolaissa

sosiaalityön tehtäväksi määritellään eriarvoisuuden vähentäminen sekä osallisuuden lisääminen. (L 30.12.2014/1301, 1 §).

Sosiaalityö on muutostyötä, jossa pyritään parantamaan asiakkaana olevan ihmisen tilannetta. Työskentely on tavoitteellista ja sitä tehdään tutkimusperustaisia sosiaalityön menetelmiä käyttäen. Menetelmien valinta ja tavoitteiden asettaminen perustuu aina kulloinkin kyseessä olevan asiakkaan tilanteeseen. Lisäksi valintaan vaikuttaa asiakkaan voimavarat ja käytettävissä olevat alueelliset palvelut. Onnistunut sosiaalityö voi näkyä asiakkaan tilanteen kohentumisessa esimerkiksi elämänhallintaan tai työllistymiseen liittyen, taloudellisen tai terveydellisen tilanteen kohentumisena tai yhteisön hyvinvoinnin paranemisena. (Saikkonen ym. 2015, 10–11.)

Sosiaalityötä ohjaa vahva ammattietiikka. Sosiaalityön ammattieettisissä ohjeistuksessa (Talentia 2022) eriarvoisuuden vähentäminen ja osallisuuden lisääminen ovat mainittu sosiaalialan ammattilaisen eettisinä velvoitteina. Sosiaalista oikeudenmukaisuutta, joka näyttäytyy yhdenvertaisuutena, ihmis- ja tasa-arvona sekä yksilön erilaisten tarpeiden huomioimisena, tulee edistää sosiaalityössä. Lisäksi ammattieettisiin ohjeisiin kuuluu velvoitteena saattaa hyvinvoinnille tai turvallisuudelle haitallisia epäkohtia poliittisten päättäjien ja yhteiskunnan tietoon. (Talentia 2022, 20–22.)

Kirsi Juhila (2018) on muotoillut ihmisyyden etiikan, joka kiteytyy viiteen universaaliin sosiaalityön periaatteeseen. Näissä periaatteissa on paljon yhteneväisyyksiä sosiaalityön ammattieettisten ohjeiden kanssa. Nämä ihmisyyden etiikan periaatteet ovat tunnustaminen, vastavuoroisuus, kunnioitus, luottamus ja välittäminen. Tunnustamisessa ihmiselle osoitetaan rakkautta, solidaarisuutta ja oikeutta, jolloin tunnustamisen kohteena olevan identiteetti vahvistuu ja rakentuu positiivisella tavalla. Vastavuoroisuus mahdollistaa kuulluksi ja nähdyksi tulemisen sellaisena kuin on, mutta tarvitsee onnistuakseen molemminpuolista kunnioitusta. Kunnioituksen kautta huomioidaan ihmisen yksilöllisyys ja erityisyys. Luottamuksen kautta voidaan ehkäistä sosiaalisia sekä psyykkisiä ongelmia ja vahvistaa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Välittämistä tarvitaan sosiaalityössä, jossa asiakas on toisen ihmisen avun varassa. Kuitenkin tärkeintä sosiaalityön etiikassa on ihmisoikeuksien toteutuminen. (Juhila 2018, 255–261.) Keskeiset arvot sosiaalityössä ovat ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. (Niemelä 2016.) Ammattietiikalla on suuri merkitys sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden

vähentämisessä. Eriarvoisuutta vähentävien arvojen sekä eettisen toiminnan tulee olla sosiaalityön tekemisen perusta.

Jos sosiaalisia ongelmia ei päästä ehkäisemään tai lievittämään, ne voivat johtaa syrjäytymiseen. Syrjäytymisen vastavoima on osallisuus ja sosiaalityön tärkeä tehtävä onkin tukea asiakkaita osallisuuteen. Osallisuuden lisäksi täytyy huolehtia peruspalveluihin pääsemistä, sosiaalietuuksien hakemisesta ja saamisesta, toimeentulosta sekä itsensä toteuttamisen mahdollistamisesta. (STM 2021.) Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan osattomuuden kokemus aiheuttaa työkyvyn laskua, turvattomuutta ja psyykkistä stressiä. Osallisuus mahdollistaa uskon tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiinsa. Yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen aiheuttaa näköalattomuutta ja uskon hiipumista omiin kykyihinsä sekä mahdollisuuksiin. (THL.)

Eriarvoistumisesta johtuvia ongelmia voi sosiaalityössä ehkäistä kumppanuussuhteisella toiminnalla. Kumppanuussuhteessa asiakkaan itsemääräämisoikeus on täysin absoluuttinen. Lisäksi suhde rakennetaan yhdenvertaisuuden ja tasaveroisuuden pohjalle. Asiakkaan omasta elämästä tuottamaa tietoa hyödynnetään työskentelyssä. Kumppanuussuhteessa tärkeää on luottamuksen luominen. Sosiaalityössä integroiva työote pyrkii liittämään ihmisen yhteiskuntaan. Osallisuuden edellytyksiä pyritään luomaan ja parantamaan erilaisilla palveluilla, joiden tavoitteena on ihmisen liittäminen tavalliseen arkeen sekä mahdollisuuksien luominen toimijuudelle. Lähtökohtana on taata jokaiselle hyvät asumisolot ja elinympäristö, sosiaalinen verkosto, lähipalvelut sekä toimeentulo. Keinoina voi olla erilaiset työllistämistoimet tai tulosiirrot. (Juhila 2006, 50–51.)

Sosiaalityössä subjektiivinen kokemus yksilön tilanteesta on tärkeä ottaa huomioon. Vaikka sosiaalityössä kohdataan paljon osattomuutta, sosiaalisia ongelmia ja huono-osaisuutta, voi yksilön kokemus olla tilanteesta toisenlainen. Ihminen itse ei välttämättä koe ongelmaksi tai huono-osaisuudeksi hyvinvoinnin puutteita tai taloudellisia ongelmia. Myös ulkopuolelle näyttäytyvä yksinäisyys tai osattomuus voi olla joskus myös valinta. On tärkeä kuulla ihmisen oma näkemys tilanteesta ja siitä, mikä koetaan ongelmaksi ja olla leimamatta asiakkaita tai asettamatta heille subjektipositioita tilanteesta, jota he eivät itse koe huono-osaisuudeksi. (Juhila 2018, 213–216.)

3 Rakenteellinen sosiaalityö

Perinteisellä, yksilökohtaisella sosiaalityöllä pyritään ratkaisemaan ja helpottamaan yksilön ongelmia. Rakenteellisella sosiaalityöllä taas pyritään vaikuttamaan poliittisiin ratkaisuihin niin, että huono-osaisuus ja sosiaaliset ongelmat vähenevät rakenteellisten vaikutusten myötä. (Mullaly & Dupré 2019, 304.) Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii vahvasti rakenteellinen sosiaalityö ja sen päämäärä poliittisen tilan esiintuomiseksi ja jopa muuttamiseksi. Tässä luvussa avataan rakenteellisen sosiaalityön määritelmä ja sen tekemisen erilaisia muotoja, kerrotaan rakenteellisen sosiaalityön taustaa maailmalla ja Suomessa. Sosiaalityö itsessään on poliittista työtä, johon vaikuttavat poliittiset päätökset ja tästä syystä rakenteellinen sosiaalityö on läsnä sosiaalityön arjessa joka päivä.

3.1 Rakenteellisen sosiaalityö kansainvälisesti ja Suomessa

Rakenteellisen sosiaalityön alkujuuret juontavat 1900-luvun alkuun. Jane Addams (1860–1935) on jo 1900-luvun alussa korostanut, miten tärkeää on nostaa sosiaalisia epäkohtia esiin ja kehittää yhteisöllistä auttamista. Toinen 1900-luvun alun sosiaalityön kehittäjä Mary Richmond (1861–1928) toi aikanaan esiin tiedontuottamista asiakastyössä havaitusta epäkohdista ja näiden epäkohtien tiedonvälittämistä myös päättäjätasolle. Näissä toimintatavoissa on rakenteellisen sosiaalityön alkujuuret, joissa kuitenkin yksilökohtainen sosiaalityö on kietoutunut vahvasti rakenteelliseen lähtökohtaan. (Pohjola 2011, 209.) Yksilökohtaisen sosiaalityön eli case work -perinteen mukaan ajatellen sosiaalityössä on aina mukana yhteiskunnallinen ulottuvuus. Sosiaalityö on aina muutostyötä ja muutostyö itsessään vaatii kriittistä suhdetta todellisuuteen. Rakenteista vapaata sosiaalityötä ei ole, koska sosiaalityö toimii ikään kuin välitysmekanismina yksilön ja yhteiskunnan suhteissa. Sosiaalityötä tarvitaan, kun olosuhdetekijät vaikeuttavat ihmisen pärjäämistä eikä omin voimin enää selviydy. Asiakasta voi auttaa parhaiten se, että pyritään vaikuttamaan olosuhteisiin elinympäristössä. (Pohjola 2014, 16–19.)

Rakenteellisen sosiaalityön lähestymistapaa on kehitetty myöhemmin muun muassa Kanadassa, Isossa-Britanniassa, Australiassa ja USA:ssa 1960- ja 1980-luvuilla. Taustalla

vaikutti ajattelu sosiaalisten ongelmien syntymisestä liittyen rakenteisiin ja yksilökoh-
taista sosiaalityötä kritisoitiin. Sosiaalisten ongelmien ajateltiin johtuvan enemmänkin
siitä, että valta ja mahdollisuudet jakautuvat epätasaisesti. (Pohjola 2014, 23.) Kansain-
välisesti rakenteellinen sosiaalityö liitetään radikaaliin sosiaalityöhön ja korostetaan po-
liittista näkökulmaa, toisin kuin Suomessa. Tämän eron selittää osaltaan sosiaalityön eri-
laiset roolit ja tehtävät sekä hyvinvointivaltiomallien eriaikainen kehittyminen. (Närhi
2023, 22; 26.)

Rakenteellinen sosiaalityö (structural social work) terminä on otettu käyttöön 1970-lu-
vulla. Siihen on liitetty kehitysvaiheessa radikaalin sosiaalityön ja kriittisen sosiaali-
työn perinteitä. Lisäksi rakenteellinen sosiaalityö on saanut vaikutteita oikeudenmukai-
suuden teoriasta. (Pohjola 2011, 209.) Radikaalit, kriittiset ja rakenteelliset elementit
ovat kuuluneet sosiaalityöhön aivan sen historian alkuajoista lähtien. (Mullaly & Dupré
2019, 200.)

Suomessa rakenteellista sosiaalityötä pyrittiin nostamaan keskiöön 1980-luvulla. Ensim-
mäisen kerran rakenteellinen sosiaalityö mainittiin sosiaalihuoltolaissa jo vuonna 1982.
Tuolloin kunnille säädettiin velvoite kehittää sosiaalisia oloja ja poistaa epäkohtia sosi-
aalisesta yhdenvertaisuudesta. Tehtävinä mainittiin kunnan asukkaiden elinoloihin pe-
rehtyminen, sosiaalisten epäkohtien esiintuominen ja elinolojen parantaminen. Lakiin ei
määritely kuitenkaan toimeenpanijaa tai työntekijää näille säännöksille ja laki jäi nou-
dattamatta. Rakenteelliselle sosiaalityölle asetetut tavoitteet jäivät myöhemmin laman
jalkoihin. Lisäksi 1980-luvulla vahvasti uusliberalistisen ja kapitalistisen ideologian arvo-
jen mukaisesti korostettiin yksilön vastuusta. Rakenteellinen sosiaalityö ei ollut ehtinyt
vielä vallitsevan ajattelumaailman muuttuessa nousta käytänteeksi. (Pohjola 2011, 211–
212.)

Kun sosiaalihuoltolakia alettiin uudistamaan 2000-luvulla, rakenteellisen sosiaalityön
asemaa alettiin nostaa esille. Sosiaalityössä nähtiin edelleen tärkeäksi pitää painopiste
yksilötyössä sekä perheiden auttamisessa, joten alettiin korostamaan ajatusta rakentei-
den aiheuttamista ongelmista yksilöille. Vuonna 2014 voimaan tulleeseen sosiaalihuol-
tolakiin kirjattiin rakenteellinen sosiaalityö ensimmäistä kertaa velvoittavana. (Kivipelto
2021, 6–7.) Sosiaalihuollon tehtäviä ja terveyden edistämisen tavoitteita tarkennettiin
laissa sen uudistamisprosessin yhteydessä. Rakenteellisen sosiaalityön lisäämisellä

pyritään sosiaalihuollon vaikuttavuuden parantamiseen ja lisäksi termin käytöllä haluttiin korostaa sosiaalityön yhteiskunnallista merkitystä. Keskeisenä ajatuksena uudistuksessa oli hyödyntää rakenteellista sosiaalityötä enemmän ennalta ehkäisevän työn tekemiseen ja sosiaalisten ongelmien korjaamiseen. (Juurikkala 2022, 21.)

3.2 Rakenteellisen sosiaalityön määrittely ja tavoitteet

Rakenteellisen sosiaalityön kuvataan sosiaalihuoltolaissa (L 30.12.2014/1301) olevan työtä, jolla huolehditaan sosiaalisesta hyvinvoinnista, sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä sekä sosiaalihuollon osaamisen hyödyntämistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. (L 30.12.2014/1301, 7 §, 1. momentti.)

Lain mukaan rakenteellisen sosiaalityön tehtävät ovat:

- 1) *”sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;*
- 2) *tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;*
- 3) *sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoi-
maa kehittäen.”* (L 30.12.2014/1301, 7§).

Rakenteellinen sosiaalityö määritelmänä sisältää ajatuksen sosiaalisten ongelmien syiden ja ratkaisujen löytyvän ennemminkin yhteiskunnasta ja sen rakenteista, kuin yksilöstä itsestään (Mullaly & Dupré 2019, 200). Rakenteellinen sosiaalityö on toisaalta asiakkaiden asianajoa, huono-osaisten ihmisten valtaistumisen mahdollistamista ja toisaalta taas toimimista yhteiskunnallisten rakenteiden muuttamiseksi. Rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena on yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen sekä yhteiskunnallisen eriarvoisuuden vähentäminen. (Pohjola, Laitinen & Seppänen 2014, 11.) Rakenteellisen sosiaalityön tarkoituksena on tehdä näkyväksi sosiaalihuollon

asiakkaiden ongelmia ja tarpeita. Lisäksi se tekee näkyväksi asiakkaiden suhteita yhteisöön ja yhteiskuntaan. Rakenteellinen sosiaalityö voi osaltaan tunnistaa rakenteita, jotka aiheuttavat kärsimystä ja pahoinvointia tai tekijöitä, jotka voivat johtaa pitkäaikaiseen sosiaalityön asiakkuuden tarpeeseen. Sosiaalityöntekijät osaavat yhteiskunnallisen koulutuksensa vuoksi tunnistaa ja analysoida ilmiöitä sekä niiden yhteiskunnallisia yhteyksiä. (Juurikkala 2022, 21; THL 11.12.2023.)

Sosiaalityössä on rinnakkain tarkoitus tukea yksilöitä, perheitä, yhteisöjä ja ryhmiä samalla kun tavoitteena on myös yhteiskunnalliseen ajatteluun, päätöksen tekoon sekä palveluihin vaikuttaminen. Sosiaalityössä on suuntauduttu pitkän aikaa enemmän yksilötyöskentelyyn, kuin rakenteelliseen näkökulmaan. Asiakasmäärät ovat kasvaneet ja apua voi tarvita hetkellisesti tai pidemmän aikaa kuka tahansa elämän tilanteen vaikeutumisen vuoksi. Tuen tarve syntyy esimerkiksi päihteiden ongelmakäytön, perheen hajoamisen, mielenterveysongelmien, muun sairastumisen, vammautumisen tai työttömyyden vuoksi. Näissä tilanteissa kohdistetaan apua ja tukea yksilön tilanteen parantamiseksi tai vakauttamiseksi. Yksilökohtainen sosiaalityö ei yksinään ole kuitenkaan sosiaalisesti kestävä. Yksilökohtainen työ tarvitsee rinnalleen rakenteellista sosiaalityötä, jonka tarkoituksena on yhteiskunnallisten ongelmien ja palveluiden ennakoiminen. (Pohjola 2011, 207–209.)

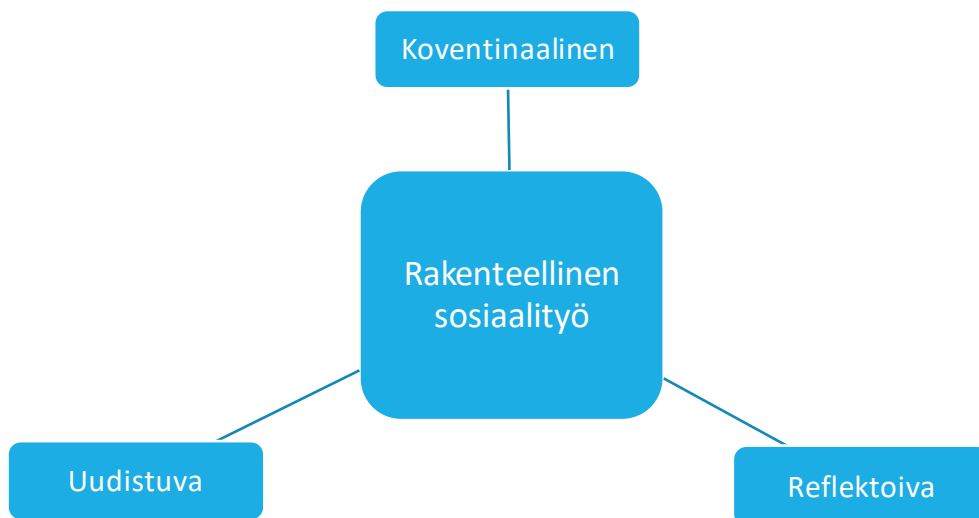
Sosiaalityö ei ole koskaan vapaata rakenteista (Pohjola 2014, 18). Keskeisimpiä tehtäviä rakenteellisen sosiaalityön kannalta on ajaa huono-osaisten asiaa ja pitää kiinni heidän oikeuksistaan. Rakenteellinen sosiaalityö ei tarjoa ratkaisuja köyhyyteen, osallisuuteen tai valtaistumiseen yhteiskunnan osallisena, mutta voi olla tärkeä elementti ongelmien esiin nostamisessa ja mahdollisten ratkaisujen kehittämisessä. (Heinonen 2014, 51–59.) Kuten todettu, yksilökohtainen sosiaalityö ei pysty yksin ratkaisemaan yhteiskunnassa alati muotoaan muuttavia sosiaalisia ongelmia. Ongelmien muuttuessa monimutkaisemmiksi tulee rakenteellisen sosiaalityön tarve esiin selvemmin. (Pohjola 2011, 221–222.)

Rakenteellinen sosiaalityö on aina ennen kaikkea orientaatio, jossa valitaan tehdä työtä yhteiskunnan eriarvoistavien rakenteiden purkamiseksi tai estämiseksi. Rakenteellinen sosiaalityö on aina poliittista työtä yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseksi. (Pohjola 2011, 218.) Rakenteellinen sosiaalityö nojaa kriittiseen teoriaan, jossa keskitytään

enemmän yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutukseen yksilön ongelmissa kuin vain yksilöstä itsestään johtuviin syihin (Payne 2021, 399).

3.3 Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet ja tehtäväalueet

Rakenteellista sosiaalityötä voidaan lähestyä kolmella eri tavalla tiedontuotantoon liittyen. Minna Kivipelto (2022) on avannut kansainvälisesti rakenteellisen sosiaalityön näkökulmastakin arvostettujen Bob Mullaly ja Marilyn Duprén sekä Malcolm Paynen tiedontuotannon kolmea eri tapaa. Nämä ovat konventionaalinen lähestymistapa, reflektiivinen lähestymistapa ja uudistuva lähestymistapa. (emt. 15.)

Kuvio 1. Rakenteellisen sosiaalityön teoreettisideologiset ulottuvuudet (Kivipelto 2022, 15; Mullaly & Dupré 2019; Payne 2014).

Konventionaalisen lähestymistavan mukaisesti sosiaalityössä kerättyä tietoa käytetään seurannan ja arvioinnin välineenä. Tietoa ei kuitenkaan välttämättä käytetä juurisyihin puuttumiseen, jolloin ongelmallisessa tilanteessa olevien ihmisten tilanne ei parane. Konventionaalinen lähestymistapa saa kritiikkiä myös siitä, että tiedon avulla tuotettuja tuloksia ei heijastella erilaisista sosiaalisista ongelmista kärsivien ihmisten näkökulmasta erikseen eikä tiedontuottamisen tapa ole täysin läpinäkyvä. (Kivipelto 2022, 16.)

Refleктоivassa lähestymistavassa sosiaalityöntekijät tuottavat tietoa yhdessä verkostojen ja asiakkaiden kanssa. Asiakkaita osallistetaan mukaan tiedon tuottamisen prosessiin ja pyritään käyttämään valtaistavia sekä osallistavia menetelmiä. Sosiaalisten ongelmien ja eriarvoistavien rakenteiden vaikutuksista pyritään tuottamaan tietoa yhdessä sekä myös vaikuttamaan asioiden muuttumiseen. Muutosta voidaan pyrkiä edistämään viemällä tietoa eteenpäin päättävälle taholle. (emt. 16.)

Uudistuva lähestymistapa on teoreettis-metodisesti kytköksissä kriittiseen ja radikaaliin sosiaalityöhön. Tavoitteena on yhdenvertaisuuden edistäminen, sortoa ja syrjintää aiheuttavien rakenteiden löytäminen sekä tilanteen muuttaminen tasa-arvoisemmaksi. (Kivipelto 2022, 16.)

Anneli Pohjola (2011; 2014a) on jaotellut rakenteellisen sosiaalityön neljään eri funktioon ja tehtäväalueeseen. Nämä neljä tehtävää ja tehtäväaluetta ovat tietotyö, strateginen työ, inklusiotyö ja oikeudenmukaisuustyö. (emt. 219.) Anneli Pohjolan jäsennys rakenteellisen sosiaalityön funktioista ja tehtäväalueista on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisen rakenteellisen sosiaalityön määrittelyyn ja kehityskulkuun. Jaottelu ottaa huomioon hyvinvointivalttiollisen ja sosiaalipoliittisen yhteyden Suomessa unohtamatta kansainvälistä keskustelua kapitalismin ja sosioekonomisten näkökulmien vaikutuksesta eriarvoistumiseen. (Närhi ym. 2022, 27.)

Tietotyö on tiedon tuottamista ja välittämistä. Rakenteellinen sosiaalityö tietotyön näkökulmasta muodostaa erilaisia sosiaalityöntekijän rooleja. Näitä ovat sosiaalialanalyttikko, joka tekee tutkivaa työtä, tuottaa tietoa sekä tutkimusta. Yhteiskuntakriitikko tietotyön näkökulmasta on yhteiskunnan omatunto, joka osoittaa epäkohtia ja julkisuus-työtä tekevä taas tuo esiin epäkohtia, sosiaalisia ongelmia, raportoi, viestii ja tiedottaa näistä eteenpäin. Tietotyö rakenteellisena sosiaalityönä sisältää siis laajasti tiedon tuottamista, mutta myös tiedon välittämistä eteenpäin muutoksen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollistamiseksi. (Pohjola 2011, 220.) Tietoa voidaan tuottaa alueellisesti, paikallisesti tai tieteellisen tutkimuksen avulla. Tavoitteena yhteiskuntakriittisen tiedon tuottamisessa on pyrkiä osoittamaan epäkohtia, jotka voivat olla aiheuttamassa eriarvoistumista. (Kannasoja ym. 2022, 39.)

Strategiatyö voi olla visioivaa, ennakoivaa, kehittävää tai reformistista työtä. Visioiva työ sisältää suunnittelu- ja strategia työtä, ohjelma työtä ja lainsäädäntöön vaikuttamista.

Ennakoiva työ pyrkii tunnistamaan sosiaalisia vaikutuksia ja arvioimaan niitä. Kehittämistyössä taas haetaan ratkaisuja sosiaalisiin pulmiin ja pyritään yhteistyöhön niiden ratkaisemiseksi. Reformityö taas pyrkii uusien toimintatapojen rakentamiseen. Strategiatyössä hyödynnetään tietotyön tuottamaan tietopohjaa ja yhteistyöhön pyritään sektorirajat ylittäen. Se perustuu vahvasti ajatukseen sosiaalisen kestävyuden lisäämisestä ihmisten elämään. (Pohjola 2011, 216–220.)

Inklusiotyö jakaantuu yhteisötyöhön, osallisuustyöhön ja verkostoituvaan työhön. Yhteisötyössä toimintaa edistetään erilaisissa toimintaympäristöissä hyödyntäen muun muassa ekologista ja yhdyskuntatyötä, tavoitteena kehittää sosiaalisen hyvinvoinnin rakenteita. Osallisuustyössä mahdollistetaan kansalaisten yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja valtaistuminen. Verkostotyö tähtää solidaarisuusverkostojen rakentamiseen. Inklusiotyössä on tärkeää tehdä yhteistyötä järjestöjen kanssa, jotka mahdollistavat omalta osaltaan yhteisöllistä toimintaa. (emt. 217–220.)

Oikeudenmukaisuustyön tavoitteena on edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Se on sidoksissa yhteiskunnan arvokeskusteluun sekä yhteiskunnallisen moraalin vahvistamiseen hyvinvointityössä, mutta myös yhteiskuntapolitiikassa. Oikeudenmukaisuustyössä seurataan perus- ja sosiaalisten oikeuksien toteutumista kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Oikeudenmukaisuustyö on eettinen perusta kaikelle sosiaalityölle, sisältäen kaikki muut rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueista. (Pohjola 2011, 217–220.)

4 Tutkimuksen toteutus

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tutkimuskysymyksenä tai -ongelmana on jokin kohde tai ilmiö. Tutkimuskysymyksiin pyritään etsimään vastausta tutkittavana olevan ilmiön takaa löytyvistä asioista, syistä, seurauksista tai kokemuksista. (Paavilainen 2012, 17.) Laadullinen tutkimus toimii yläkäsitteenä tutkimukselle, jota voidaan tehdä monella eri tapaa käyttämällä monia eri tekniikoita. Jokainen tutkija soveltaa tutkimuksessaan tekniikoita, jotka parhaiten palvelevat oman tutkimuksensa tarpeita. Laadullisen tutkimuksen tekijä on usein kiinnostuneempi ihmisistä kuin tuotoksista. (Saaranen-Kauppinen & Puustniekka 2006a.) Tässä luvussa avataan tutkimuksen metodologia, tutkimusmenetelmät, kuvataan aineisto sekä tutkimuksen tutkimuskysymykset. Tutkimusprosessin kuvaus on avattu kronologisesti ja lisäksi tarkastellaan tämän tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

4.1 Sosiaalinen konstruktionismi ja diskurssit tutkimuksen kohteena

Tämän laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi on valittu diskurssianalyysi ja metodologiseksi viitekehykseksi sosiaalinen konstruktionismi. Sosiaalisen konstruktionismi tarkoittaa sosiaalisen todellisuuden rakentumista. Teorian sosiaalinen konstruktionismi pyrkii tarkastelemaan kielen kautta rakentuvaa maailmanymmärrystä. Sen perspektiivi tulkitsee, että suuri osa ihmiselämästä muovautuu vain sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kielellä, sanoilla ja puheella on merkittävä rooli merkityssisältöjen luomisessa. (Galbin 2014, 82.)

Diskurssianalyysi ei ole selvärajainen tutkimusmetodi, vaan enemmän sen voi käsittää väljästi teoreettiseksi viitekehykseksi ja sen sisällä voi käyttää erilaisia metodisia sovelluksia. (Vilkkä 2021). Diskurssianalyysin tarkoitus on tutkia kielellisiä prosesseja ja tuotoksia, joiden kautta rakentuu sosiaalinen todellisuus. Diskurssianalyysillä voi etsiä diskursseja ja havainnoida minkälaista toimijuutta diskurssit rakentavat tai sulkevat ulos. Metodologisena viitekehyksenä tässä tutkimuksessa on sosiaalinen konstruktionismi,

jonka mukaan sanat luovat todellisuutta ja kielenkäyttö rakentaa tieto- sekä uskomusjärjestelmää. (Pynnönen 2013, 9.)

Diskurssitutkimuksessa on keskeisenä näkemyksenä kielen sosiaalinen toiminta ja tutkimustehtävänä on erilaisten todellisuuksien ja tapahtumien merkityksellistäminen sekä niiden seuraukset. Diskurssitutkimus kiinnittyy myös vallan ja todellisuudentuottamisen kysymyksiin. Sosiaalisen konstruktionismin mukaisesti diskurssianalyysissä tutkitaan kieltä ja diskurssien käyttöä sekä sitä, miten erilainen kielenkäyttö voi muokata ja synnyttää yhteiskunnallista todellisuutta. Sosiaaliseen konstruktionismiin nojautuvan diskurssianalyysin lähtökohtien mukaan kieli on sosiaalinen järjestelmä, jonka avulla luodaan sosiaalista todellisuutta. Kielenkäytöllä on aina seurauksia ja merkityksen rakentuvat tilannesidonnaisesti. Diskurssianalyysissä otetaan huomioon kielenkäytön lisäksi tilanteinen, ajallinen ja yhteiskunnallinen viitekehys. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 5–13.)

Diskurssianalyysi väljänä viitekehystenä koostuu viidestä eri teoreettisesta lähtöoletuksesta. Oletukset ovat, että kieli rakentaa sosiaalista todellisuutta, rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia merkityssysteemejä on olemassa, merkityksellinen toiminta on aina kontekstisidonnaista, toimijat kiinnittyvät merkityssysteemeihin ja kielenkäyttö luo seurauksia. Näistä oletuksista voi tutkimuskysymysten ja ongelmien ohjaamana valita, kuinka merkittävänä omassa tutkimuksessa mitäkin olettamusta pitää. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 25–26.)

Diskurssianalyysissä on erilaisia sisäisiä, metodisia painotuksia. Näitä voidaan kuvata neljän eri ulottuvuusparin kautta, jotka ovat tilanteisuus ja kulttuurinen jatkumo, merkitykset (mitä) ja merkitysten rakentuminen (miten), retorisuus ja responsiivisuus sekä kriittisyys ja analyttisyys. Jollain tasolla diskurssianalyysissä ovat nämä kaikki neljä ulottuvuutta aina läsnä. (Jokinen & Juhila 2016, 267–268.)

Tässä tutkimuksessa erityinen painotus on kriittisessä diskurssianalyysissä sulkematta kuitenkaan pois muitakaan ulottuvuuksia. Erilaisten jännitteiden huomioiminen voi tehdä analyysistä syvempää. Kriittisen diskurssianalyysin lähtökohtana oletetaan olevan olemassa erilaisia alistussuhteita ja tutkimuksen tehtävänä on tarkastella kielellisiä ilmaisuja, joilla näitä suhteita luodaan tai ylläpidetään. Kriittiseen diskurssianalyysiin liittyy usein ajatus vallasta, vallan käyttämisestä, hegemonisista diskursseista tai

valtasuhteista. Kriittisessä näkökulmassa voidaan erottaa valmiiksi tutkijan näkemys kulttuurista, joka kehystää aineistoa jo valmiiksi. (emt. 300–302.)

Tässä tutkimuksessa diskurssianalyysia lähestytään ennen kaikkea kielen todellisuutta rakentavasta luonteesta sekä oletuksesta, että kielenkäyttö on aina merkityksiä luovaa. Kielen käytön merkityksiä luova olemus pohjaa teoriaan sosiaalisesta konstruktionismista. (Galbin 2014, 82.) Kieli ei vain kuvaa maailmaa, vaan myös luo merkityksiä, uusintaa, muuttaa sosiaalista todellisuutta ja samalla järjestää sekä rakentaa todellisuutta. Diskurssianalyysi pyrkii tekemään näkyväksi ulkoista maailmaa luovia konstruktioita. (Jokinen ym. 2016, 26–29.) Diskurssianalyttinen lähestymistapa tutkii kielenkäyttöä sosiaalisen todellisuuden rakentajana ja tätä peilataan tässä tutkimuksessa erityisesti mitäkysymykseen. Mitä-kysymyksellä kiinnostus kohdistuu kielenkäytön merkityssisältöihin. Lisäksi kiinnitetään huomiota millä seurauksilla -kysymykseen, koska kiinnostus on sosiaalisen todellisuuden tuottamisessa.

Diskursseilla on aina valtaa, koska ne ovat kielellisen ja sosiaalisen toiminnan tiivistymiä. Kielenkäytöllä on kyky rakentaa sosiaalista todellisuutta. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 41–42.) Diskurssianalyysissa voi tutkimuksellista otetta kohdentaa vallan käytön näkökulmaan, joka toimii erityisesti poliittisessa puheessa hyvin. Valta, joka liittyy institutionaalisessa asemassa tuotettuun kielenkäyttöön, voi luoda suurempia seurauksia, kuin toisenlainen sosiaalista todellisuutta luova vuorovaikutustilanne. Vallan käyttöön liittyy vahvasti myös identiteettien rakentaminen. Diskurssit rakentavat erilaisia käsityksiä yksilöistä ja ryhmistä. Valtasuhteiden perusteella rakentuvat diskurssit voivat rakentaa identiteettejä ja stereotypioita, jotka voivat jopa rajoittaa tai ohjata yksilöiden käyttäytymistä ja mahdollisuuksia. (Pynnönen 2013, 16–17, 19.)

Identiteetillä tarkoitetaan ihmisen persoonallisuuden kokoavaa rakennetta. Sen käsityksen on aikanaan tuonut tieteelliseksi määrittelyksi Erik H. Erikson (Fadjukoff 2015) 1940-luvulla. Identiteetti sisältää käsityksen omasta itsestä, arvoista ja tavoitteista. Identiteetti rakentuu aina vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, yhteisöissä ja elinympäristössä. Identiteetti muuttuu koko elämän ajan ja se muovautuu elämäntilanteiden ja -tapahtumien mukaan. (Fadjukoff 2015, 179, 181–187.)

Yhteiskunnassa on tapana jakaa ihmisiä kategorioihin, kuten omistusasujiin, maahanmuuttajiin, yksinhuoltajiin, ikääntyneihin, työttömiin tai vaikkapa asunnottomiin.

Kategorisoinnista ei pääse, mutta luokitteluja on tärkeä pysähtyä miettimään ja tutki-
maan. Ne ovat välillä näkymättömissä, mutta silti kuitenkin aina läsnä. Kategorioiden
avulla ihminen pystytään sijoittamaan toimijaksi tai ryhmän jäseneksi. Tämä kategori-
sointi antaa yleisesti hyväksyttyä tietoa siitä, kuinka jonkin kategorian edustajaan tulisi
suhtautua ja miten jonkin kategorian edustajan voi olettaa toimivan. Kategoriat luovat
siis sosiaalisia identiteettejä. Tällaisella kategorisoinnilla ja sosiaalisen identiteetin luo-
misella on kaksi eri puolta. Ne auttavat orientoitumaan ja kohtaamaan ihmisiä erilaisissa
tilanteissa, mutta toisaalta ne pitävät yllä myös kielteisiä vaikutuksia luodessaan ihmi-
sille sosiaalisia identiteettejä negatiivisella tavalla. Sosiaaliset identiteetit voivat lisätä
eriarvoisuutta. (Juhila 2004, 24–30.)

Diskurssit usein rakentavat subjektipositioita niiden kohteena olevista ryhmistä. Dis-
kurssit voivat luoda tai estää toimijuutta. Subjektipositiot, joita diskurssit synnyttävät,
voivat määritellä mitä toimijat voivat tehdä tai sanoa. Subjektipositioden luominen voi
antaa toiminnan mahdollisuuksia tai estää niitä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka
2006b.) Kriittisen diskurssianalyysin tarkoituksena on tutkia sosiaalista ja poliittista
eriarvoisuutta ja miten diskurssit muotoutuvat toimintaa ohjaavina tietorakenteina. He-
gemoniset diskurssit muovaavat subjektipositioita, jotka vaikuttava toimijuuteen alistet-
tujen ryhmien jäsenillä. (Suoninen 2021.)

Koska tässä tutkimuksessa tutkitaan Suomessa ylintä valtaa käyttävän instanssissa,
eduskunnan täysistunnossa käytettyjä puheenvuoroja, voi näissä puheenvuoroissa
esiintyvillä diskursseilla olla yhteiskunnallisesti suuria vaikutuksia asenteisiin ja ihmisten
todellisuuteen.

4.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tehtävä on tutkia diskurssianalyysin keinoin vuoden 2023 eduskun-
nan hallituspuolueiden jäsenten diskursseja sosiaalietuuksien saajista ja heikommassa
asemassa olevista ihmisistä sekä millaisia diskursseja eduskunnan täysistuntopuheen-
vuorot muodostavat liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi yleisestä asumis-
tuesta annetun lain muumiseksi (HE 74/2023) ja hallituksen esitykseen eduskunnalle
laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja

rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta (HE 75/2023). Tutkimus on laadullinen ja kuvaileva tutkimus, jossa tarkoituksena on dokumentoida ilmiöiden keskeisiä piirteitä tai millaisia uskomuksia, asenteita tai tässä tapauksessa diskursseja, on löydettävissä kansanedustajien puheista asetettuja tutkimuskysymyksiä vasten sekä millaisia sosiaalisia identiteettejä ja kuvauksia sosiaalietuuksien saajista on löydettävissä puheenvuoroissa.

Suomen hallitusohjelma, joka on julkaistu 20.6.2023 sisältää paljon heikennyksiä heikommassa asemassa oleville ihmisille ja erityisesti pienituloisille. Sosiaalityön eetokseen kuuluu heikomman puolella oleminen ja ihmisten yhdenvertaisuuden tukeminen. Sosiaalihuoltolaissa (L 30.12.2014/1301) määritellään yhdeksi tavoitteeksi eriarvoisuuden vähentäminen sekä osallisuuden lisääminen. (L 30.12.2014/1301, 1 §).

Aihe on merkityksellinen sosiaalityölle sen poliittisen vaikutuksen vuoksi. Sosiaalityön käytänteet ja toimintamahdollisuudet ovat suoraan sidoksissa poliittisiin päätöksiin (Juhila 2018, 22; Raunio 2009, 197). Eduskunta käyttää Suomessa ylintä valtaa, säätää laeista ja päättää valtion taloudesta. (L 11.6.1999/731, 3 §). Asenteet, puheet ja arvot, joita eduskunnan puheenvuoroissa esiintyy vaikuttavat ihmisten todellisuuteen sekä toimintamahdollisuuksiin. Diskurssit ja niiden sisältämä mahdollinen arvolutaus vaikuttaa sosiaalityön arkeen sekä asiakkaisiin, että työntekijöihin suoraan, jopa tahtomattamme.

Yhteiskuntien kehitystä eettiseltä ja sosiaaliselta kantilta arvioidaan sen perusteella, miten taloudellista ja yhteiskunnallista valtaa käyttävät kohtelevat heikommassa asemassa olevia yhteiskunnan jäseniä. Huono-osaisuus on terveyttä ja toimintakykyä heikentävä sekä sosiaalisia ongelmia lisäävä tekijä. Ihmisoikeussopimukset edellyttävät huono-osaisuuteen johtavien ongelmien poistamista ja haittojen pienentämistä. Yhteiskuntaa voidaan pitää sitä edistyksellisempänä ja sivistyneempänä mitä paremmin se kohtelee päätöksen teossa heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. (Saari 2015, 18.)

On vahvasti perusteltua tutkia diskursseja ja asenteita heikommassa asemassa olevista ihmisistä, joita tuotetaan ylintä valtaa käyttävän tahon eli Suomen eduskunnan täysistunnon puheenvuoroissa. Analyysi voi tuoda esiin yhteiskunnallista tilaa, yhteiskunnan asenteita sekä sitä kautta avata vaikuttamisen ja rakenteellisen sosiaalityön tekemisen paikkoja ammattilaisille.

Tutkimuskysymykset tässä tutkimuksessa on:

1. Millaisia diskursseja kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroista on löydettävissä sosiaaliturvan muutoksiin liittyen?
2. Millaisia kuvauksia sosiaalietuuksia saavista ihmisistä rakentuu diskurssiivisesti Suomen kansanedustajien eduskunnan täysistunnon puheenvuoroissa?

Koko vuoden 2024 on mediassa nostettu esiin eri kansanedustajien mielipiteitä ja diskursseja heikommassa asemassa olevien ihmisten subjektipositioista. 7.9.2024 kansanedustaja Antti Kaikkonen sanoi Ylen ykkösaamussa, että *”Me lähdemme siitä, että tänne [Suomeen] voit tulla, jos tulet tekemään työtä. Eli emme rikollisia, emme pummeja tänne kaipa.”* Tällainen yksittäinen lausunto lähti välittömästi mediassa kiertämään, joten jos päätösten tueksi esitetään laajemmin ja vahvemmin alisteisia tai toimijuutta estäviä hegemonisia diskursseja, voivat seuraukset olla vielä suuremmat arvojen muodostumisen näkökulmasta. Diskurssien julkisen luonteen vuoksi ei voi myöskään unohtaa median voimaa. Kun kansanedustaja täysistuntopuheenvuorossaan luo subjektiposition sosiaalietuuksia saavasta ihmisestä, se alkaa muotoutumaan nopeasti yleiseksi, hyväksytyksi mielipiteeksi tai yhteiskunnalliseksi arvoksi. Eduskunnan diskursseja on tärkeä tästäkin syystä tutkia ja tuoda näkyväksi sitä, millaista sosiaalista todellisuutta ne luovat.

Samankaltaisia tutkimuksia eduskunnan täysistuntojen puheenvuoroista lakimuutossittelyissä on tehty paljon. Tämän tutkimuksen kirjoitusvaiheessa samasta lakimuutoksesta tehtyä diskurssianalyysia tai muutakaan tutkimusta ei ole vielä julkaistu. Muita aiheita, joita on tutkittu, löytyy useita. Joona Ala-Rämi (2024) Lapin yliopistosta on tehnyt Pro gradu -tutkielmansa eduskunnan täysistunnon puheenvuoroista, jossa käsiteltiin huumeiden käyttöhuoneiden lakialoitetta. Niin ikään Lapin yliopistosta Nea-Bettina Barman (2024) on tehnyt pro gradu -tutkielmansa eduskunnan täysistunnon puheenvuoroista liittyen tyttömyyteen sekä aktiivimalliin vuonna 2017. Elina Luukkonen (2020) on tutkinut kansanedustajien puheenvuoroissa rakentuvaa kuvaa nuoruuden siirtymistä, Katriina Saarinen (2017) on tutkinut diskurssianalyysin keinoin lapsiperheköyhyydestä syntyviä diskursseja eduskunnan täysistunnoissa. Huomion arvoista on se, että kaikki edellä mainitut tutkimukset ovat sosiaalityön koulutusohjelmasta. Näyttää siltä, että sosiaalityössä ymmärretään laajalti sosiaalityön poliittinen luonne ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta ylintä valtaa käyttävän tahon merkitys sosiaalisen todellisuuden

rakentamisessa. Kuitenkin koska tämän tutkielman aihe on niin tuore, alle vuoden takainen lakiuudistus, ei kirjoitushetkellä ainakaan vielä samasta aiheesta ole julkaistu tutkimusta.

4.3 Aineisto ja analyysi

Aineiston hankintaa voi laadullisessa analyysissä tehdä monella eri tavalla, kuten haastattelemalla, havainnoimalla tai kyselyillä. Valmiita aineistoja voi käyttää ja ne jaetaan kahteen eri luokkaan, jotka ovat yksityiset dokumentit ja julkiset dokumentit. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 69–72.) Tämän tutkimuksen aineisto koostuu julkisista dokumenteista. Aineistoksi tässä tutkimuksessa on valikoitunut kaksi hallituksen esitystä eduskunnalle lakimuutoksista. Ensimmäinen on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamiseksi (HE 74/2023) lakiesityksen kahden täysistunnon puheenvuorot, jotka on esitetty eduskunnassa hallituksen esitykseen liittyen 7.12.2024 ja 11.12.2024. Lakimuutokseen sisältyy tukeen vaikuttavien tulojen kiristäminen, tukiprosentin laskeminen, ansiotulovähennyksestä luopuminen, asumistuen lakkauttaminen omistusasuntoihin. (HE 74/2023.) Sosiaalityön asiakkaista valtaosa saa yhtenä sosiaalietuutena asumistukea ja näin ollen lakimuutos vaikuttaa heihin, jotka ovat valmiiksi jo heikommassa asemassa. Toinen lakiesitys, jonka keskustelua on käytetty aineistona, on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta (HE 75/2023) lakiesitykseen liittyvät täysistuntopuheenvuorot, jotka on esitetty 17.10.2023, 11.12.2023 ja 14.12.2023. HE 75/2023 esittää lakia muutettavan siten, että etuuksia ja rahamääriä, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin tai elinkustannusindeksiin, jätettäisiin indeksitarkistus tekemättä vuosina 2024–2027. (HE 75/2023).

Ehdotettu lakiuudistuksen indeksikorotuksen jäädytys koskisi

”sairausvakuutuslain mukaista päivärahaetuuksien vähimmäismäärää, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää, työttömyysturvalain

mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrää, lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisia etuuksia, yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalisän määrää, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustuen perusosan määrää sekä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttö rahaa.” (emt).

Alun perin tutkimuksen aineistoksi oli suunniteltu vain ensimmäisenä mainittu hallituksen esitys, mutta koska jälkimmäinen hallituksen esitys sisältää niin monia erilaisia sosiaalietuuksia saatiin aineiston lisäyksellä monimuotoisempi otanta keskustelun sisältämistä diskursseista suhteessa tutkimuskysymyksiin. Tästä syystä vielä tutkimuksen jo käynnissä ollessa päätettiin ottaa myös lisää aineisto tarkasteluun. Näistä kahdesta hallituksen esityksen käsittelyissä käytetyistä puheenvuoroista kertyi materiaalia melkein 400 sivua. Aineisto on valmis ja vapaasti ladattavissa sekä käytettävissä eduskunnan internetsivustolla. Puheenvuorot on valmiiksi litteroitu tarkasti eikä erillistä tutkimuslupaa materiaalin käyttöön tarvita.

Aineiston analyysimenetelmäksi valikoitui diskurssianalyysi. Mielenkiinnon kohteena tässä tutkimuksessa on todellisuuden rakentuminen, jonka tutkimiseen menetelmänä diskurssianalyysi sopii hyvin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 40). Aineistoa voi analysoida teoriasidonnaisesti, teorialähtöisesti tai aineistolähtöisesti. Aineistolähtöinen analyysi pyrkii luomaan tutkimuksen aineistoista teoreettisen kokonaisuuden. Analyysissa valitaan aineistosta tutkimuskysymysten ja -tehtävän mukaisia analyysiyksiköitä. Analyysissa löydetyillä tuloksilla ei ole mitään tekemistä aikaisempien havaintojen tai tulosten kanssa, vaan tulokset ovat täysin aineistolähtöisiä. Tutkimuksen metodologiset sitoumuksen ohjaavat analyysiä, mutta eivät tuota tuloksia. Teoriaa käytetään siis vain analyysin toteuttamiseen ja vahvistamiseen, eikä anneta sen vaikuttaa tuloksiin. Havainnot ovat yleisesti hyvin teoriapitoisia, koska tutkijan ajattelua ohjaa käytetyt käsitteet ja menetelmät. Nämä vaikuttavat aina tuloksiin. (emt., 80–81.) Oletuksena on, että koska lakiuudistus koskettaa valmiiksi heikommissa asemassa olevia, pienituloisia ja huono-osaisia ihmisiä, jonkinlainen valta-aspekti lakiuudistukseen liittyvässä argumentaatiossa on

olemassa. Tukijakaan ei ole koskaan aivan vapaa omista arvoistaan, mutta siitä huolimatta tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan ja analysoimaan aineistoa aineistolähtöisesti, lisäämällä kuitenkin teoriaviittauksia vahvistamaan löydöksiä.

Analyysissa on edetty Anu Pynnösen (2013) diskurssianalyysia varten kehittämää kolmi-vaiheista prosessia mukaillen. Prosessissa analyysi etenee kerros kerrokselta pinnalta syvemmälle. Siinä on kolme vaihetta, jotka ovat tekstuaaliseen, tulkitseva ja kriittinen vaihe. Tekstuaalisessa vaiheessa aineistoa analysoidaan tekstin tasolla. Ote on analyytinen, havainnoiva ja empiristinen. Kontekstin merkitys on vielä pieni. Fokuksessa ovat sanat, lauseet ja ilmaukset. Analyysissa voidaan tehdä teemoittelua, sisällön analyysia tai tyypittelyä. Toisessa, eli tulkitsevassa vaiheessa siirryttävään tulkitsemaan merkityksiä, kontekstien merkitystä ja tilanteisuutta. Tekstiä ja sitä kautta diskurssia pyritään ymmärtämään laajemmassa viitekehyksessä, kuten vaikka yhteiskunnallisessa kontekstissa. Tulkitsevan analyysin tarkoituksena on löytää ilmiön ja diskurssin kuvaamisen tapoja. Viimeisenä on kriittinen vaihe, jota ei jokaisessa diskurssianalyysissa välttämättä tehdä. Analyysissa tarkastellaan valtaa ja vaikuttamista tutkimuskysymyksiin sekä teoriaan peilaten. Kriittiseen vaiheeseen edetään varsinkin silloin, jos tutkimuksen tarkoitus on nostaa diskurssien yhteiskunnallisia merkityksiä esiin tai pyrkiä vaikuttamaan diskurssiin tai jopa sosiaaliseen muutokseen. (emt. 31–33.)

Aineiston analyysiprosessi alkoi aineiston läpilukemisella. Aineistoa luettiin monta kertaa läpi, tehden muistiinpanoja, alleviivauksia ja huomioita teemoista sekä sanavalinnoista pitäen mielessä tutkimuskysymykset. Aineistosta poistettiin puhemiehen ja varapuhemiehen puheenvuoronantorepliikit. Aineiston läpilukemisen jälkeen aineisto pilkottiin pienempiin osiin, siitä poistettiin sellaiset puheenvuorot, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin lainkaan sekä jäivät rajauksen ulkopuolelle. Rajauksen ulkopuolelle päätettiin jättää aiheet, jotka käsittelivät opiskelijoiden toimeentuloa perusteena se, että opiskelijat yksittäisenä ryhmänä eivät suoranaisesti koe läpileikkaavasti huono-osaisuutta tai sosiaalisia ongelmia, niin kuin ne tässä tutkimuksessa on käsitetty.

Lisäksi aineistossa nousi esiin oman ryhmänään lapsiperheet ja lakimuutosten vaikutukset lapsiperheisiin. Lapsiperheköyhyys on vakava ja kasvava ongelma, jota hallituksen sosiaalietuuksiin kohdistuvat leikkaukset kasvattavat entisestään (Soste 14.11.2023). Aihe ansaitsisi aivan oman tutkimuksensa kokonaisuudessaan ja siihen aineistossa

materiaalia olisikin. Tässä tutkimuksessa kuitenkin tutkimuskohteen rajausta on tehty ajatellen työikäisiä aikuisia, joilla on huono-osaisuutta ja sosiaalisia ongelmia. Lapsiperhe ja lapsen näkökulma on jätetty tietoisesti tutkimuksesta rajaussyistä pois.

Kolmantena rajattiin pois omistusasuntoteema. Rajauksen mukaisesti huomio kiinnitettiin aineistossa ihmisryhmiin, joilla tämän tutkimuksen määrittelyn mukaan on sosiaalisia ongelmia, huono-osaisuutta ja kuuluvat aikuissosiaalityön mahdolliseen kohderyhmään. Kuten aiemmin tutkimuksessa mainittu (luku 2.2) valtaosa aikuissosiaalityön asiakkaista asuu vuokralla, joten rajausta tästäkin syystä on perusteltu. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (Sosiaali- ja terveysvaliokunta 19.6.2024) mukaan yleistä asumistukea saavista 95 % asuu vuokralla, alle 5 % omistusasunnoissa ja näistä 40 % on lapsiperheitä.

Työikäisten näkökulman vuoksi myös eläkeläisiin kohdistuvat puheet jätettiin pois analyysistä. Huomion arvoista kuitenkin on, että tämänhetkiset lakimuutokset koskettavat läpileikkaavasti heikommassa asemassa olevia ja pienituloisia ihmisiä ikään katsomatta. Lisäksi HE 74/2023 asumistukimuutoksiin liittyen vasemmistoliiton kansanedustajien puheenvuorot koostuivat suurelta osin heidän saamistaan yhteydenotoista ihmisiltä, jotka kertoivat vaikeista tilanteistaan liittyen näihin hallituksen esityksiin lakimuutoksista. Vaikka nämä ihmisten tarinat toivat syvyyttä aiheeseen sekä ymmärrystä yksilöiden tilanteista, ne on rajattu pois. Tutkimuksen fokus on kansanedustajien puheissa, kielenkäytössä ja heidän käyttämissään ilmaisuissa. Yhteydenottojen tekstit ovat muiden ihmisten tekstiä ja kielenkäyttöä, joten tässä tutkimuksessa niihin ei paneuduttu diskurssianalyttisesti.

Laadullinen tutkimus toimii yläkäsitteenä tutkimukselle, jota voidaan tehdä monella eri tapaa käyttämällä monia eri tekniikoita. Jokainen tutkija soveltaa tutkimuksessaan tekniikoita, jotka parhaiten palvelevat oman tutkimuksensa tarpeita. (Saaranen-Kauppinen & Puustniekka 2006a.) Laadullinen tutkimus yläkäsitteenä antaa mahdollisuuden valita monista eri tutkimustavoista. Yhteistä tutkimustavoille on pyrkimys kuvata, selittää ja ymmärtää ilmiöiden luonnetta, ihmisten ja yhteisöjen toimintaa, tapahtumien ehtoja ja seurauksia. Päämääränä on pyrkiä ymmärtämään ihmisten käyttäytymistä sekä hahmottaa merkityksiä ja tulkintoja vuorovaikutuksessa rakentuvista tilanteista. (Pietikäinen &

Mäntynen 2019, 121–122.) Tässä tutkimuksessa aineiston läpikäymiseen valittiin ennen diskurssianalyysia teemoittelu.

Havaintoja luokiteltiin ja ryhmiteltiin samankaltaisuuden perusteella. Puusa (2020) nimittävät tätä vaihetta teemoitteluksi. Teemoittelussa keskitytään aineistossa tekstistä nouseviin aiheisiin tai piirteisiin, jotka ovat samankaltaisia useassa puheenvuorossa. Teemoittelulla pyritään löytämään säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia aineistosta. (emt. 148.) Teemoittelua voi käyttää diskurssianalyysin jäsentämisessä. Teemat syntyvät aina analyysin tuloksena ilman tutkijan ennakko-oletuksia tai -käsityksiä ja ne ovat aineiston läpi toistuvia. (Juhila 2021.) Teemoittelu kuuluu Pynnösen (2013, 32) kehittämään kolmivaiheiseen diskurssianalyysin ensimmäiseen eli tekstuaaliseen vaiheeseen.

Teemoja käytiin läpi useaan kertaan ja varmistettiin, että ne ovat tutkimuskysymysten ja -tulosten kannalta varmasti relevantteja. Teemoja läpikäydessä niistä alkoi nousta diskursseja, jotka liittyvät tutkimuskysymyksiin. Teemoittelu toimi apuna diskurssianalyysille. Aineistoa oli lopulta rajauksien jälkeen 178 sivua. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamiseksi (HE 74/2023) aineistoa oli yhteensä 82 sivua. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta aineistoa oli 96 sivua. Vaikka rajausten jälkeen aineiston sivumäärä oli alle puolet alkuperäisestä, niin teemoittelu auttoi käymään suurta aineistoa läpi sekä varmistamaan, millaiset diskurssit nousevat esiin aineistosta.

Teemoittelu eteni yläteemojen hahmottelusta alateemojen liittymiseen aineistoa analysoidessa ja heijastellen niitä suhteessa tutkimuskysymyksiin. Aineistoa värikoodattiin, alleviivattiin, käytettiin muistiinpanoja, post-it-lappuja ja järjesteltiin erilaisiin teemoihin. Aineistosta nousi selkeästi rajausten ja tutkimuskysymysten suhteen 6 yläteemaa, joilla jokaisella oli alateemoja. Tässä vaiheessa siirryttiin jo tulkitsevaan vaiheeseen (Pynnönen 2013, 32), jossa pyrittiin hahmottamaan nousevien teemojen kontekstia ja tilanteisuutta. Taulukossa 1. on esitelty yläteemat alateemoineen, joita aineistosta nousi.

Alateemat	Yläteemat
Kohtuuttomuuden kokemus Tilanteen toivottomuus Menetykset Kykenemättömyys selviytymään arjesta Pienituloisuuden haitat Työntekemisen mahdottomuus Asunnottomuuden kasvu Huono-osaisuuden kasvu Sosiaalisten ongelmien lisääntyminen	Leikkausten vaikutukset ihmisten elämään
Työllisyyden nousu verojen maksaminen työllä Palveluiden turvaaminen työn kautta veroilla Kannustinloukkujen purkaminen Pienipalkkaisten ahdinko Aatteelliset työttömät	Työllisyysvaikutukset ja työn tekemisen merkitys
Talouden tasapainotus Suomen velkaantuminen Historialliset leikkaukset Ostovoiman turvaaminen Tulevaisuuden näkymät taloudessa	Talous
Tasa-arvoiset leikkaukset Arvovalinnat uudistuksissa Solidaarisuus Oikeudenmukaisuus	Arvot ja valinnat
Verokevennykset ”Rikkaat rikastuu, köyhät köyhtyy” Kaikilta leikataan Tukien oikea kohdentaminen Todella tarvitsevien auttaminen	Eriarvoisuus ja vastakkainasettelu
Palveluiden turvaaminen Heikommasta huolta pitäminen	Hyvinvointiyhteiskunta

Taulukko 1. Analyysiprosessin alkuvaiheen yläteemat alateemoineen.

Teemoittelun jälkeen luotiin kysymyksiä aineistoilla, joiden tarkoituksena oli analysoida aineistoa vielä tarkemmin juuri tutkimuskysymysten kautta. Tällä pyrittiin saamaan

paras mahdollinen kuva siitä, mitä kerrottavaa aineistolla on suhteessa tutkimuskysymyksiin. Aineistolta kysytyt kysymykset olivat:

1. Miten sosiaalietuksia saavia ihmisiä kuvaillaan?
2. Millaisia rooleja sosiaalietuksia saavista ihmisistä esiintyy?
3. Miten perustellaan lakimuutosta, johon aineiston puheenvuorot liittyvät?
4. Miten ehdotetaan ihmisten selviytyvän lakimuutoksen jälkeen?
5. Miten kuvataan ihmisten elämän muuttuvan lakimuutoksen takia?
6. Onko lakimuutos heikennys vai parannus?
7. Miten lakimuutosten kerrotaan vaikuttavan ihmisten elämään?
8. Mitähän vielä?

Teemoja luokiteltiin, yhdistettiin ja koottiin yhteen niin, että niistä alkoi muodostumaan diskursseja. Analyysissa kiinnitettiin huomiota siihen, millaista sosiaalista todellisuutta diskurssit rakentavat ja lisäksi millaisia subjektipositioita sekä sosiaalisia identiteettejä sosiaalietuksia saavista ihmisistä nousee aineistosta. Diskursseja löytyi lopulta neljä hegemonista diskurssia, joiden alle sijoittui alun teemoittelusta löytyneet kuusi pääteemaa (Taulukko 1.). Löytyneet diskurssit olivat hyvinvointivaltiodiskurssi, työn diskurssi, pärjäämättömyyden diskurssi ja vastakkainasettelun diskurssi. Näistä diskursseista on löydettävissä myös erilaisia subjektipositioita ja identiteettejä etuuskien saajista, jotka esitellään tulosluvussa diskurssien yhteydessä. Subjektipositiot ja roolit on yhdistetty diskursseihin, koska jokaisen diskurssin yhteydessä löytyi erilaisia rooleja riippuen diskursseista.

Aineistolle esitetyistä kysymyksistä kahdeksas oli mitähän vielä? Tämän kysymyksen paikalle nousi hyvin selkeästi koko Suomen talouteen, palveluihin ja hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiseen tai rapautumiseen liittyvät puheet, sanat ja diskurssit. Aihe tuntui kehystävän kaikkea puhetta, kaikkia diskursseja. Tästä syystä hyvinvointivaltiodiskurssi myös esitellään analyysin tuloksissa ensimmäisenä, koska se luo pohjaa kaikille muille diskursseille.

Kielenkäyttö ja sanavalinnat olivat läpileikkaavasti tutkimuksessa tarkastelun alaisena. Samankaltaisten sanavalintojen tai ilmaisujen käyttäminen vahvisti sosiaalisen todellisuuden rakentumista ja diskurssien muototumista. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamiseksi (HE 74/2023) aineistoissa alkoi selkeästi puheenvuorojen teemojen ja diskurssien saturaatiopiste tulla esiin noin viidenkymmenen sivun jälkeen, jolloin mitään uutta diskurssia tai teemaa ei enää noussut esiin. Tämä tietysti vahvisti teemojen ja diskurssien löytämistä sekä analysointia.

Tämän tutkimuksen analyysissa on hyödynnetty pienissä määrin myös numeerista määrittämistä eli kvantifiointia. Kvantifiointi tarkoittaa numeerista vahvistamista, jossa kuvaillaan aineistosta nousevan määritelmän tai asian määrää laskelmalla. Kvantifioinnilla voidaan oikeuttaa tai vahvistaa jonkin analyysissa nousseen tuloksen käsittelyä sekä tulkintaa. (Jokinen 2016, 289–290.) Analyysia sekä joidenkin määritelmien ja ilmiöiden vahvistamista varten on käytetty kvantifiointia. Tällaisia määritelmiä olivat muun muassa työjohdannainen sana sekä historia- ja kohtuuttomuus sanat.

Analyysin aikana tulosten kannalta oli pohdinnassa, säilytetäänkö puheenvuoroissa kansanedustajien nimet. Asian julkisen luonteen sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen vuoksi päätettiin jättää nimet näkyviin. Tarkoitus ei ollut analyysiä tehdessä alkaa erikseen analysoida eri puolueiden kantoja tai diskursseja, mutta täysin ulkopuolelle ei voi jättää sitä tosiseikkaa, että heikommassa asemassa olevia ihmisiä puolustivat lähinnä oppositiopuolueen jäsenet. Tämän asian ei ole kuitenkaan annettu vaikuttaa analyysiin tai tuloksiin.

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekijän on arvioitava tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Eettinen ajattelu tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkija osaa pohtia mikä on oikein ja mikä väärin peilaten sitä yhteisön arvoihin. Eettisyys tutkimuksessa liittyy koko tutkimusprosessiin alkaen tutkimusaiheen valinnasta, aineiston keruusta ja kaikista tutkimusvalinnoista. Tutkimusetiikka sisältää kolmesta pääryhmästä normeja, jotka ovat totuuden etsiminen ja tiedon luotettavuuden normi, tutkittavien ihmisarvoa ilmentävä normi ja tutkijoiden keskinäisiä suhteita ilmentävä normi. Tutkimus tulee olla luotettavaa ja tulokset

oikeita, tutkimusaineisto tulee kerätä ja säilyttää asianmukaisesti, tutkimuksen kohteena olevien ihmisten ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa eikä heille saa aiheuttaa vahinkoa ja lisäksi toisten tutkijoiden työtä tulee kunnioittaa. Tutkijan tulee myös pyrkiä riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen. (Kuula 2011, 21–25.)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on ohjeistanut tutkijoita Suomessa jo vuodesta 1994 saakka. Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) ohjeet koskevat Suomessa tehtävää tutkimusta, myös korkeakouluissa. (TENK 2023, 1.) Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita on neljä. Ne ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Eettiset periaatteet on luotu turvamaan tutkimukseen osallistuvia ihmisiä, mutta myös tutkijoita itseään. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden anonymiteetti on turvattava. (TENK 2023, 11–14.) Tässä tutkimuksessa aineisto on vapaasti käytettävissä Eduskunnan internetsivustolla ja vaikka aineiston tuottajat, tutkimukseen osallistuvat henkilöt, on nimellä mainittu aineistossa, ei heidän anonymiteettiansa voida eikä pidäkään taata. Kyseessä on julkinen aineisto, joka on kenen tahansa luettavissa. Tästä huolimatta aineiston analyysissä ja tuloksien avaamisessa pidetään huolta siitä, että aineiston tuottaville henkilöille ei synny haittaa tai heidän ihmisarvoaan kunnioitetaan julkisesta toiminnasta riippumatta.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan toimiminen varmistaa tutkimuksen luotettavuuden, eettisesti hyväksyttävät toimintatavat sekä tulosten uskottavuuden. Hyvän tieteellisen käytännön mukaisiin toimintatapoihin kuuluu rehellinen, huolellinen ja tarkka raportointi, tieteelliset ja eettisesti kestävät tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmät, tutkimuksen hyvä suunnittelu ja raportointi, tarvittavat luvat, aineiston laillinen säilyttäminen, muiden tutkijoiden kunnioittaminen asianmukaisine viittauksineen, tutkimuksen mahdollisten sidonnaisuuksien avaaminen sekä tietosuojakäytännöt. (emt. 11–14.)

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan tutkimuksen tekemisen jokaisessa vaiheessa. Tutkimus arvioidaan kokonaisuutena, koska laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole olemassa suoraviivaisia ohjeita. Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä eli reliabiliteettia ja validiteettia voitaisiin määrällisessä tutkimuksessa arvioida mittaus- tulosten perusteella tai testaten mittaustulosten toistamisen mahdollistamisena. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on monimutkaisempaa. On myös kyseenalaistettu, voiko laadullisen tutkimuksen kohdalla puhua reliabiliteetista ja validiteetista

toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Paras luotettavuuden mittari on kuvata tutkimusprosessi mahdollisimman avoimesti. Tutkijan on tärkeää kuvata tarkasti prosessin eteneminen ja kertoa myös eteen tulleista ongelmista. Tärkein luotettavuuden mittari laadullisessa tutkimuksessa on tutkijan oma rehellinen toiminta. (Vilkkä 2021.)

Tässä tutkimuksessa on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön tapoja sekä eettisiä ohjeita. Tutkimuksen kaikissa vaiheissa on otettu huomioon eettinen toiminta. Vaikka anonymiteettiä ei ole tarvinnut miettiä tutkittavien osalta, on tutkimuksen teossa läpileikkaavana ajatuksena ollut vastuu haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kuvailusta sekä asemasta lakiuudistukseen nähden. Tutkimuksen tekemisessä on pyritty huomiomaan, ettei näiden ihmisten tilanne pahenisi tai ettei heille luotaisi tutkimuksen teon kautta erialisia toimijuutta estäviä rooleja tai identiteettejä. Tutkimusaineistoa ei ole tarvinnut erikseen säilyttää tai siihen ei ole tarvittu lupaa, koska aineisto on julkinen ja valmis käytettäväksi. Sitä ei ole kerätty mistään erikseen tätä tutkimusta varten.

Tulosten tarkastelussa on mahdollisimman hyvin pyritty olemaan objektiivinen ja rehellinen aineistolle. Aineistoa on tulkittu aineistolähtöisesti ja pyritty olemaan mahdollisimman neutraali sen suhteen, ettei ole odotettu tietynlaisten diskurssien tai subjektipoisitioiden nousevan aineistosta. Tutkimuksen viitekehys on sosiaalityössä, joten aivan täysin odotuksista vapaana analyysia ei ole pystytty tekemään, mutta tutkija on tiedostanut asian koko analyysin ajan. Analyysissä on käytetty suoria lainauksia aineistosta, jotta ulkopuoliselle lukijalle syntyy selkeä kuva siitä, mistä analyysi kumpuaa ja mistä tulkinnot ovat syntyneet. Juhilan (2021) mukaan analyysin vaiheita, kuten teemoittelun myötä nousseita tuloksia, on hyvä kuvata luotettavuuden lisäämiseksi tutkimusraporttiin. Näin on tässäkin tutkimusraportissa toimitettu.

Raportoinnissa on noudatettu Lapin yliopiston tieteellisen kirjoittamisen ohjetta. Lisäksi lähdeviitteet on merkitty tieteellisen ohjeen mukaisesti eikä tekstiä ole plagioitu. Lähdeviittauksia käyttämällä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön ohjeita kunnioittaa muita tutkijoita ja näin ollen kerrottu, kenen tekstistä tai tutkimuksesta lähde on. Lähteiden suhteen on pyritty tekemään harkintaan ja käyttämään uusinta mahdollista lähdekirjallisuutta sekä alan arvostettujen asiantuntijoiden materiaalia. Eriarvoisuus ja sosiaaliset ongelmat ovat tällä hetkellä paljon puheissa yhteiskunnan tasolla ja tästä syystä internetistä löytyy paljon lähteitä ja materiaalia asiaan liittyen. Tässä

tutkimuksessa on kuitenkin jätetty kaikki vailla tekijää olevat materiaalit ja sivustot käyttämättä. Lisäksi lähteissä on pyritty aina käyttämään vain ensimmäisen käden lähteitä.

5 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa avataan aineiston analyysin tuloksena löytyneet diskurssit ja kuvaukset sosiaalietuksien saajista eduskunnan täysistuntopuheenvuoroista. Löydetty diskurssit vastaavat tutkimuskysymyksiin, joiden mukaisesti tutkimuksessa on pyritty löytämään kansanedustajien täysistuntopuheenvuoroista sosiaalisia identiteettejä ja subjektipositiesioita sosiaalietuksia saavista ihmisistä sekä millaisia diskursseja täysistuntopuheenvuoroissa synnytetään analyysin kohteena oleviin lakimuutoksiin liittyen. Diskurssit ovat aakkosjärjestyksessä hyvinvointivaltiodiskurssi, pärjäämättömyyden diskurssi, työn diskurssi ja vastakkainasettelun diskurssi. Löytyneet identiteetit kuvataan diskurssien yhteydessä.

Tekstissä käytetään suoria lainauksia analyysin ja tulosten vahvistamiseksi täysistuntopuheenvuoroista. Nämä puheenvuorot on sisennetty ja sulkeissa perässä on merkitty puheenvuoron pitäjän nimi. Nimen perään on lisätty o tarkoittaen opposition edustajaa ja h hallituspuolueen edustajaa. Lainauksesta mahdollisesti asiaan kuulumaton lause tai sana on tekstissä merkinnällä (...) ja jos tekstiin on tarvittu puheenvuoron pitäjän käyttämän sanan määritelmää tai selvennystä, on se merkitty hakasulkeisiin. Lisäksi teksteissä mainitut sosiaaliset identiteetit ja roolikuvaukset on merkitty *kursiivilla*. Joissakin eduskunnan internetsivuilta ladatuissa täysistunnon puheenvuorojen litteroinneissa on kirjoitusvirheitä. Jos tuloksissa käytetyssä puheenvuoron lainauksessa on ollut kirjoitusvirhe, sitä ei ole korjattu tähän tutkimukseen, jotta lainaukset pysyvät täysin autenttisine ja muuttumattomina.

5.1 Hyvinvointivaltiodiskurssi

Hyvinvointivaltiodiskurssiin puheissa liittyy alustavista teemoista (Taulukko 1.) talous- ja hyvinvointiyhteiskuntateemat. Näiden alle sijoittui alateemoja, kuten hyvinvointivaltion säilyttäminen tulevaisuudessa, historiallinen näkökulma leikkauksiin, palveluiden turvaaminen, oikeasti heikommasta huolta pitäminen, talouden tasapainottaminen ja Suomen velkaantumisen pysäyttäminen. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma, joka on nimeltään Vahva ja välittävä Suomi, mainitaan tämänhetkisen hallituksen

tavoitteena olevan talouden tasapainotuksen kautta turvata hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimmät palvelut myös tuleville sukupolville (Valtioneuvosto 2023, 11). Hyvinvointivaltio ja -yhteiskuntadiskurssi linkittyy kaikkeen – sillä perustellaan leikkaukset, Suomen nykytila, luodaan tulevaisuutta. Toisaalta sen alle voidaan myös perustella sitä, miksi leikkauksia ei saisi tehdä ja miten pitäisi hyvinvointivaltion periaatteiden mukaisesti tukea aina heikommassa asemassa olevia.

Leikkauksia ja indeksijäädytyksiä sosiaalietuksiin, joita hallituksen esityksissä ehdotetaan, pidettiin puheenvuoroissa historiallisina. Puheenvuoroissa mainittiin historia-alkuinen sana 54 kertaa ja näissä yhteyksissä tarkoitettiin sitä, miten merkittäviä leikkauksia ollaan tekemässä sosiaalietuksiin Suomen historian mittakaavassa. Historiallisuudella pyrittiin luomaan kuvaa siitä, miten mullistava ja valtava uudistus sosiaalietuksien leikkaus hyvinvointivaltion historiassa on.

Tällä esityksellä hallituspuolueet leikkaavat asumistukea, ja tämä on todella merkittävä heikennys, koska kyseessä on yksi Suomen historian kenties suurimmista yksittäisistä etuusleikkauksista. (Mai Kivelä, o)

Käsitlemme täällä näitä historiallisen suuria perusturvaan kohdistuvia leikkauksia (...). (Ilmari Nurminen, o)

Nyt puhutaan sosiaaliturvaleikkauksesta, yksittäisestä kokonaisuudesta, joka taitaa olla Suomen lähihistorian suurimpia (...). (Veronika Honkasalo, o)

Esityksellä toteutetaan maan nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan ja etenkin hallituksen ohjelman mittavia säästötalkoita. Kuten tässä salissa on useamman kerran eri yhteyksissä todettu, hallituksen säästötalkoot hakevut vertaistään koko maan tähänastisessa historiassa. (Eemeli Peltonen, o)

Hallituksen leikkaukset ovat tällä hetkellä Suomen historiassa hyvin poikkeuksellisen suuria. Näitä hallituspuolue perustelee hyvinvointivaltion säilyttämisellä ja turvaamisella. Leikkauksia puolustettiin ja perusteltiin luomalla diskurssia siitä, kuinka leikkausten lykkääminen romuttaa hyvinvointivaltion ja sen, että pystyttäisiin turvaamaan hyvinvointivaltion palvelut jatkossakin. Yhteiskuntaa voidaan pitää sitä edistyksellisempänä ja sivistyneempänä mitä paremmin se kohtelee päätöksen teossa heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. (Saari 2015, 18).

Puheenvuoroissa käytettiin paljon vetoavaa retoriikkaa siitä, miten säätöjen ja leikkausten tekeminen on elintärkeää tulevaisuuden palveluiden turvaamiselle. Tällä pyritään luomaan todellisuutta siitä, että on pakko säästää, vahvistaa sitä, miten paha tilanne on taloudellisesti ja kuinka ollaan tilanteessa, jossa ei ole vaihtoehtoja. Retorisilla valinnoilla pyritään tuomaan myös vankkoja perusteluita leikkauksille ja saamaan asian vakavuuden korostamisella myös kansalaiset hyväksymään leikkaukset koko Suomen edun nimessä. Puheenvuoroissa käytetään sanoja pelastaminen, pakko, uhka ja tulevaisuus, jotka vahvoina sekä tunteita herättävinä sanoina alleviivaavat tilanteen vakavuutta sekä toimenpiteiden pakottavuutta.

Itse ajattelen, että suuressa kuvassa ja pidemmällä aikavälillä on tärkeätä, että uudistetaan hyvinvointivaltiota rahoituksellisesti kestäväälle pohjalle ja huolehditaan siitä, että huoltosuhde ei enää pääsisi nykyisestä heikkeneeseen, että tulevillakin sukupolvilla olisi elämisen edellytykset täällä. (Terhi Koulumies, h)

Julkisen taloutemme kova, jatkuva, raskas velkaantuminen muodostaa suuren uhan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan keskeisille palveluille ja tukiverkoille tulevaisuudessa. (...) Suunnan kääntämiseksi ja suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi hallitus toteuttaa määrätietoisesti hallitusohjelman toimenpiteitä. (Sanni Grahn-Laasonen, h)

Hallituksen tavoitteena on Suomi, jossa hyvinvointiyhteiskunnan tärkeimpien palveluiden rahoitus on turvattu myös tuleville sukupolville. (Mira Nieminen, h)

Hallituspuolueet puolustivat voimakkaasti lakimuutosehdotuksia käyttäen hyödyksi hyvinvointivaltion pelastamispuheita, kun taas opposition edustajat käyttivät hyvinvointivaltiodiskurssia osoittaakseen hallituksen toimien ja leikkausten murentavan sekä romuttavan hyvinvointivaltion sellaisena kuin me se tunnemme.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu yhdessä, ja sitä ollaan vastoin useita asiantuntijalausuntoja murentamassa pala kerrallaan. (Juha Viitala, o)

Käsittelyssä olevat asumistukileikkaukset tulevat tekemään kovaa jälkeä pienituloisille suomalaisille ja laajemmin yhteiskunnallemme. (...) Tämä kokonaisuus murentaa hyvinvointivaltiota ja muuttaa yhteiskuntaamme. (Hanna Sarkkinen, o)

Minusta tämä vaikuttaa enemmän jenkkimeiningiltä eikä niinkään pohjoismaiselta hyvinvointivaltiolta, mikä Suomi ainakin vielä ennen vaaleja oli. (...) Tämä osoittaa meille sen, että hallitus haluaa purkaa pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia (...). (Fatim Diarra, o)

Therbornin (2014) mukaan yksi eriarvoistumisen mekanismeista on ulossulkeminen, joka tarkoittaa sananmukaisesti ulkopuolelle jäämistä. Ihmisellä itsellään ei ole mitään tehtävissä ulossulkemisen suhteen, ei ole osallisuuden mahdollisuuksia. (emt. 70–77.) Diskurssi luo kuvaa ulossulkemisesta ja mahdollisuuksien puuttumisesta. Sosiaalisen todellisuuden muodostuminen näissä puheenvuoroissa tarkoittaisi sitä, että Suomessa ei ole enää mahdollista saada peruspalveluita, ihmiset eivät enää pääse palveluiden piiriin ja se mikä Suomesta on tehnyt pohjoismaisen hyvinvointivaltion, lakkaa olemasta käsittelyssä olleiden sosiaalietuuksien leikkausten tullessa voimaan. Huomionarvoista on, että oppositio ja hallituspuolueet käyttävät samaa argumentaatiota ja retoriikkaa kuitenkin tarkoittaen täysin päinvastaisia asioita. Puheenvuoroissa luodaan kuvaa Suomen palveluiden romuttumisesta joka tapauksessa ja näin ollen diskurssi luo sosiaalisen todellisuuden, jossa palvelut heikkenevät ja yhteiskunnan kantokyky auttaa sekä tukea ihmistä kaikissa elämäntilanteissa huononee.

Hyvinvointivaltiodiskurssissa talous on kantava teema. Talouden tasapainotuksesta, velkaantumisen ehkäisemisestä ja ostovoiman vahvistamisesta puhumalla pyritään puheenvuoroissa osoittamaan, miten elintärkeitä ja jopa pakollisia leikkaukset tällä hetkellä ovat Suomelle sekä hyvinvointivaltion säilyttämiselle.

Jos haluamme säilyttää totutun kaltaiset hyvinvointivaltion palvelut, on itsestäänselvää, että asumistukimenot ovat olennainen osa valtiontalouden tasapainottamisohjelmaa. (Ville Väyrynen, h)

Eriarvoisuus työryhmän (2018, 13–15) mukaan resurssien niukkuus, kuten köyhyys, aiheuttaa sellaisten valintojen tekemistä, jotka heikentävät terveyttä ja hyvinvointia. Diskurssin mukaan tärkeää ja välttämätöntä on vahvistaa hyvinvointivaltion ja hyvinvointiyhteiskunnan säilymistä, jotta juuri kaikkein heikommassa asemassa olevilla ihmisillä olisi jatkossakin mahdollisuus täysipainoiseen sosiaaliturvaan sitä tarvittaessa. Puheenvuoroissa puheella luodaan sosiaalisia identiteettejä, kuten *heikommassa asemassa oleva, oikeasti tuen tarpeessa oleva, köyhä, vähävarainen ja pienituloinen*.

Tämä uudistus [asumistuen leikkaukset] vahvistaa julkista taloutta, ja vahvan julkisen talouden kautta pystymme turvaamaan meidän hyvinvointipalvelut, kaikkien — myös niiden pienituloisten ja heikommassa

asemassa olevien — palvelut, kaikkien suomalaisten palvelut. (Mia Laiho, h)

Kyseessä on siis valitettava säästölaki, jonka valmistelussa on pyritty ratkaisuun, jossa tukea suunnataan kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille ruokakunnille. (Oskari Valtola, h)

Meidän pitäisi palauttaa mieleen se, että hyvinvointiyhteiskunta ja sen tuottamat etuudet toimivat tasan niin kauan kuin niitä käytetään oikein ja ne kohdennetaan heille, joille ne on tarkoitettu. (Pia Sillanpää, h)

Hallituspuolueiden puheissa mainitaan useampaan otteeseen säästöjen ja leikkausten tähtäävän hyvinvointivaltion säilymisen tärkeyden lisäksi siihen, että *kaikkein heikommassa asemassa olevien* sekä *oikeasti tarvitsevien* palvelut ja tuet turvataan. Puheenvuoroista ei kuitenkaan käy suoranaisesti ilmi keitä tällä tarkoitetaan. Puheen *oikeasti tarvitsevista* voi tulkita myös epäsuorasti viittavan siihen, että sosiaalietuuksia saavissa ihmisissä on hallituspuolueiden jäsenten mielestä sellaisia henkilöitä, jotka näitä etuuksia eivät oikeasti tarvitsisi tai käyttävät tukea väärin. Tosiasiallisesti ihminen, joka saa asumistukea on pienituloinen. Sosiaalietuuden saajalle asetetaan identiteettiä, joka kyseenalaistaa hänen tuen tarpeensa. Opposition edustajat tuovat tätä epäkohtaa myös esiin omissa puheenvuoroissaan puolustaen kaikki sosiaalietuuksien saajia.

Me keskustellaan täällä mielellään nyt, ovatko nämä ihmiset kaikkein vähäisimpiä, kaikkein köyhimpiä, kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, ja vastaus täällä on, että ei, kun hallitus ei leikkaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Minulle on jäänyt epäselväksi tämän keskustelun tuloksena, keistä silloin puhutaan. Keistä köyhistä ja kaikkein heikompiosaisista puhutaan silloin, kun puhutaan siitä, että nyt ei leikata kaikkein heikompiosaisilta? Minun ymmärrykseeni tämä ei mahdu. Minusta nämä ovat niitä köyhiä [Puhemies koputtaa] ja pienituloisia ja heikompiosaisia... (Krista Kiuru, o)

Sosiaali- ja terveysministeriön (2024, 4) leikkauksiin liittyvien muutosten arvioinnissa havaittiin, että merkittävimmät negatiiviset vaikutukset leikkauksista kohdistuvat pienituloisiin ja paljon julkisia palveluita käyttäviin, jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin. Varsinkin tätä vasten tarkasteltuna hallituspuolueen jäsenten puheenvuoroissa mainittu tukien kohdentaminen kaikkien heikommassa asemassa oleviin hyvinvointivaltion periaatteiden mukaisesti näyttäytyy ristiriitaisena oppositioon verrattuna. Perusteluina leikkauksille käytetään tukien ja palveluiden säilyttämistä juuri heille, jotka sitä

eniten tarvitsevat, hyvinvointiyhteiskunnan normien mukaisesti. Ja samaan aikaan vaikuttaa siltä, että juuri heiltä ollaan leikkaamassa.

5.2 Pärjäämättömyyden diskurssi

Pärjäämättömyyden diskurssi nousee vahvana ja hegemonisena koko aineiston läpi. Tätä diskurssia luovat opposition jäsenet. Pärjäämättömyyden diskurssista löytyy teemoina kohtuuttomuuden kokemukset, tilanteen toivottomuus, menetykset, arjesta selviytymisen mahdottomuus, pienituloisuus ja köyhyys, sosiaalisten ongelmien ja huono-osaisuuden kasvu. Huono-osaisuuden nähdään olevan yhteydessä hyvinvointivajeeseen taloudellisella, sosiaalisella ja terveydellisellä tasolla (Zitting 2021). Pärjäämättömyyden diskurssi nostaa esiin huono-osaisuuden, siihen liittyvät ongelmat ja niiden kasvun päästösten seurauksena. Huono-osaisuus nähdään resurssien puutteina, joka lisää psyykkistä ja fyysistä sairautta, toimintakyvyn alenemista ja elämänhallinnan ongelmia (Kallio & Hakovirta 2022, 3–4). Pärjäämättömyyden diskurssissa luodaan sosiaalista todellisuutta, jossa arjessa ei pärjätä lakimuutosten tullessa voimaan. Diskurssi korostaa jo valmiiksi heikommassa tai vaikeassa asemassa olevien ihmisten tilannetta. Puheissa korostetaan myös voimakkaasti köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntymistä diskurssin kohteena olevien ihmisten elämässä.

Tämä on yksi monista esityksistä, joilla hallitus heikentää jo valmiiksi vaikeassa asemassa olevien ihmisten elämää sekä syventää tietoisesti köyhyyttä ja eriarvoisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. (Li Andersson, o)

Puheenvuoroissa on vertauksia Suomen aiempiin tapahtumiin, kuten 90-luvun lamaan. Huono-osaisuuden nähdään kasaantuvan ja näkyvän myös ylisukupolvisina ilmiöinä. Tutkimuksissa on todettu varhaislapsuuden köyhyyden yhdistyvän aikuisuuden hyvinvointiin sekä köyhyyden ja huono-osaisuuden siirtyvän ylisukupolvisesti perheissä (Saari ym. 2020, 72–76). Puheissa tunnistetaan huono-osaisuuden ja sosiaalisten ongelmien olevan jo vaikeita monen diskurssien kohteena olevien ihmisten elämässä. Käsittelyssä olevien lakimuutosten jälkeen tilanteet kriisiytyvät entisestään.

(...) hallitus omilla toimillaan tulee vain syventämään näitä inhimillisiä, kestämättömiä kriisejä tässä yhteiskunnassa. Täällä tullaan toistamaan ne 90-luvun pahimmat kriisit, ne ongelmat, joiden vuoksi tänäkin päivänä sosiaalityöntekijöistä moni kertoo, kuinka he tekevät monessa polvessa töitä

samojen perheiden kanssa, kun köyhyys ja huono-osaisuus ovat kasautuneet ja menevät sukupolvelta toiselle. (Maria Ohisalo, o)

Köyhyyttä pidetään rinnakkaisterminä huono-osaisuudelle, joskin kirjallisuudessa huono-osaisuuteen liitetään lisäksi fyysinen ja psyykkinen terveys sekä erilaiset sosiaaliset ongelmat (Kallio-Hakovirta 2020, 9–10). Huono-osaisuus näkyy ihmisen elämässä muun muassa siten, että hän ei koe voivansa tehdä valintoja, ei pysty vaikuttamaan tulevaisuuteensa ja kokee olevansa yhteiskunnan ulkopuolella jollain tavoin (emt. 4). Diskursiivisesti tuodaan puheissa ilmi sitä, miten toteutuessaan lakimuutoksiin liittyvät leikkaukset lisäävät köyhyyttä ja sitä kautta laajemmassa mittakaavassa sosiaalisia ongelmia sekä luovat pärjäämättömyyttä.

Köyhyyden lisääntymisellä voi olla huolestuttavia seurauksia. Ylivelkaantuminen lisääntyy, vuokrien maksaminen vaarantuu, ruokamenoista selviytyminen vaikeutuu, ja ihmisillä ei ole varaa tarvitsemaansa terveydenhuoltoon taikka aina lääkkeisiin. Sosiaalisten ongelmien yleistyminen lisää korvaavien palvelujen tarvetta ja kuluja pitkälle tulevaisuuteen. (Bella Forsgren, o)

(...) miten suurta tuhoa nämä kohtuuttomat leikkaukset tulevat toteutuessaan aiheuttamaan suomalaisessa yhteiskunnassa. (...) On riski, että tuhannet suomalaiset tulevat menettämään kotinsa ja ylisukupolvinen köyhyys vain lisääntyy ja syvenee. (Li Andersson, o)

Puheenvuoroissa käytetään sanoja huolestuttava, suuri tuho, asunnottomuus ja kerrotaan miten ihmisillä ei ole tulevaisuudessa varaa ostaa vaikkapa lääkkeitä. Näillä sanavalinnoilla luodaan kuvaa tulevaisuudesta, jossa *pienituloinen, pitkäaikaissairas, osa-aikatoissa käyvä, työtön tai omaishoitaja* ei enää pysty selviytymään taloudellisesti ja lakimuutoksista seuraa sosiaalisia ongelmia sekä syvää huono-osaisuutta. Pärjäämättömyyden diskurssi luo identiteetin näille edellä mainituille ihmisryhmille ja heille, jotka saavat sosiaalietuuksia pärjätäkseen paremmin. On tärkeä tuoda esiin ihmisten tilanteita auttaakseen päättäjiä orientoitumaan ihmisten tilanteisiin, mutta toisaalta sosiaalisten identiteettien luomiseen liittyy kielteisiä vaikutuksia (Juhila 2004, 24–30). Kansanedustajien puheet luovat käsityksiä yksilöistä ja ryhmistä sekä samalla voivat luoda stereotyyppioita rajoittaen toimijuutta ja mahdollisuuksia (Pynnönen 2013, 19.) Pärjäämättömyyden diskurssissa luodaan hegemonisesti sosiaalisia identiteettejä, joiden perusteella *leikkausten kohteena* olevat ihmiset *voivat huonosti fyysisesti, psyykkisesti ja*

sosiaalisesti. Leikkaukset lisäävät eriarvoistumista ja jopa rikollisuutta, joka liitetään seuraavassa sitaatissa pienituloisuuteen.

Kun ihmiset muuttavat keskustoista kaupunkien ulkopuolelle, on se omiaan lisäämään eriarvoistumista ja asuinalueiden yksipuolistumista ja sitä kautta jopa mahdollisesti rikollisuutta, kun syntyy sellaisia tavallaan yksipuolisia asuinympäristöjä, joissa pienituloiset ihmiset asuvat samoilla asuinalueilla. (Jenni Pitko, o)

Puhuja on tarkoittanut korostaa sitä, miten asumistuen leikkaukset voivat vaikuttaa pakotettuun muuttamiseen pois kaupunkikeskuksista haja-asutusalueelle tai lähiöihin. Puheenvuorossa tällaisen tapahtuman nähdään voimakkaasti vaikuttavan segregaatioon asuinalueiden välillä ja luovan mahdollisuuden jopa rikollisuuden kasvulle. Sosiaalihuoltolain (L 30.12.2014/1301) mukaan rakenteellisen sosiaalityön yksi tehtävä on asuinalueiden kehittäminen toimenpide-ehdotusten kautta sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi (L 30.12.2014/1301, 7§.) Rakenteellisen sosiaalityön lähtökohtana pidetään sitä, että sosiaalisten ongelmien ratkaisut löytyvät enemmänkin rakenteista kuin yksilöstä itsestään (Mullaly & Dupré 2019, 200). Ratkaisut, joita lakiehdotuksessa ollaan tekemässä, voivat johtaa puheenvuoron näkökulmasta sosiaalisten ongelmien kasvuun ja näin toimenpiteet vaikuttaisivat juuri päinvastoin kuin rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta yhteiskunnallisesti olisi toivottavaa.

Pärjäämättömyyden diskurssissa pidetään puheissa yllä kohtuuttomuuden näkökulmaa sen lisäksi, että leikkaukset nähdään väärin kohdennettuina, jotka kurjistavat entisestään *heikommassa asemassa olevien* tilannetta. Aineistossa kohtuuttomuus mainitaan 69 kertaa yhteydessä, joka tarkoittaa kohtuutonta tilannetta *heikommassa asemassa olevalle, sosiaalietuksia saavalle, pienituloiselle* ihmiselle.

Kuten tässä edellä on kuvattu, työttömyysturvan heikennykset, asumistuen leikkaus, toimeentulotuen leikkaus, indeksien 10,2 prosentin jäädytys — kun tätä kokonaisuutta tarkastellaan, niin tämä aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita monille pienituloisille (...). (Ilmari Nurminen, o)

Pelkästään nämä leikkaukset ovat kohtuuttomia. Ne lisäävät epätoivoa ja eriarvoisuutta. (Matias Mäkinen, o)

Asumistuen heikennykset ja päätös Kelan kohtuullisten asumismenojen kiristämisestä nähdään puheissa uhkana asunnottomuuden lisääntymiselle ja sille, että ihmiset pakotetaan muuttamaan. Uhkana puheenvuorojen perusteella on, että *pienituloiset ihmiset*

eivät voi jatkaa asumistaan entisissä vuokra-asunnoissa asumistukileikkausten vuoksi ja ovat pakotettuja muuttamaan pois kodeistaan sekä kauas tutulta asuinalueelta tai jopa vaihtamaan asuinpaikkaa.

(...) ihmiset joutuvat pakkomuuttamaan voidakseen pitää katon päänsä päällä. (Pinja Perholehto, o)

Seuraavassa lainauksessa todetaan kymmenien tuhansien ihmisten olevan pakotettuja muuttamaan toimeentulotukilakimuutoksen seurauksena, jonka oli päätetty tulevan voimaan 1.4.2024. Uudistetun toimeentulotukilain mukaan Kela ei hyväksy ilman erityisiä perusteita kuntakohtaisesti määriteltyjä asumismenoja korkeampia kuluja toimeentulotuessa (Kela 3.4.2024). Kela on aiemmin voinut huomioida muutaman kymmenen euron ylityksiä, mutta lain mukaan näin ei enää voi toimia. Tästä seuraa Kelan kehoitus muuttaa halvempaan asuntoon. Tosiasiassa ihminen voi itse edelleen lakimuutoksen jälkeen jatkaa asumista asunnossaan ja maksaa kohtuuhintaisen vuokran ylimenevän osuuden asumismenoista itse. Pärjäämättömyyden diskurssi luo kuvaa siitä, että asunnosta on pakko muuttaa ja tämä aiheuttaa asunnottomuutta. Diskursiivisesti luodaan todellisuutta, jossa hallitus päättää ihmisen asuinpaikan, kodin, yksipuolisesti määräämällä.

Samaan aikaan me teimme toisaalla toimeentulotukea koskevan esityksen. 56 000 ihmistä on suoraan velvollinen muuttamaan asunnostaan pois, koska se ylittää nykyisen asumisnormin toimeentulotuessa. (Krista Kiuru, o)

Muuttamisen lisäksi opposition puheissa leikkauksia vastaan todetaan muutosten ja leikkausten lisäävän muuttojen lisäksi ylivelkaantumista, hädätöjä ja asunnottomuutta.

(...) meillä tulee olemaan aika hätkähdyttäviä lukuja hädöistä, ihmisten maksukyvyn muutoksista ja vaikeuksista ensi vuoden aikana. (Jenni Pitko, o)

(...) nämä muutokset, joita hallitus esittää, eivät vaikuta vuokratasoon, nämä lisäävät riskiä maksuvaikeuksiin, vuokravelkoihin ja hädöihin. (Pinja Perholehto, o)

Huono-osaisuuden ääri-ilmiönä nähdään asunnottomuus. Asunnottomuus estää ihmisoikeuksien saavuttamisen ja elämän perusedellytykset. Sen nähdään olevan aivan omassa mittaluokassaan eriarvoistumisen ja huono-osaisuuden suhteen. (Jokinen ym.

2022, 39–40.) Myös kansanedustajien puheissa kuuluu ymmärrys siitä, miten viheliäinen ja monisyinen ongelma asunnottomuus on ja että käsittelyssä olevat leikkaukset tulevat todennäköisesti lisäämään asunnottomuutta sekä velkaantumista.

Jos ihmisen asuminen vaarantuu, on se riski koko elämän hallinnalle. Ihmillisen kärsimyksen lisäksi esimerkiksi ulosottojen ja häätöjen lisääntyminen tulee kalliiksi myös yhteiskunnalle. (Bella Forsgren, o)

Edellä mainitussa sitaatissa on kuultavissa huolipuhe ihmisten tilanteista, sosiaalisten ongelmien kasvusta ja huono-osaisuuden lisääntymisestä. Koska puheenvuoro on opposition edustajan, siinä on myös tulkittavissa hallituspuolueeseen vetoamista yhteiskunnan talouden kannalta. Hallituspuolueiden puheenvuoroissa näkyy voimakkaasti perustelu juuri hyvinvointiyhteiskuntadiskurssin näkökulmasta ja talouden tasapainotuksen perusteella (kts. luku 5.1) tehtävistä leikkauksista sosiaaliturvaan. Näin ollen puheenvuorossa pyritään vetoamaan myös vastapuolen omilla argumenteilla kääntäen puhe kuitenkin *heikommassa asemassa* olevan tueksi.

Sosiaalisia identiteettejä pärjäämättömyyden diskurssi luo vahvasti. Kuten edellä jo mainitun taloudellisen pärjäämättömyyden, myös kokonaisvaltaisen huono-osaisuuden nähdään lisääntyvän diskurssin kohteena olevien ihmisten kohdalla. Leikkausten kuvataan luovan toimijuuden esteitä niin asumiseen, syömiseen, sairauden itsehoitoon (lääkkeet), rikollisuuteen lipumiseen, pakotettuun muuttoon pois omasta kodista ja osattomuuteen.

5.3 Työn diskurssi

Sanana työ erilaisissa muodoissaan toistuu aineistossa satoja kertoja. Muodossa *työn* toistuu 66 kertaa, *työllisty*-alkuinen sana 45 ja *työllisyys* peräti 103 kertaa. Hallitusohjelmassa (Valtioneuvosto 2023, 6) kerrotaan heti johdannossa, että Suomen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu työllä ja yrittämisellä. Hallitusohjelma tähtää työllisyyden vahvistumiseen talouden tasapainottamiseksi ja arvostettujen hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden jatkumiseksi. (emt. 6.) Hallitusohjelmassa käytetään otsikointia ”hyvinvointia työstä” ja työn kuvataan takaavan yksilön mahdollisuuden huolehtia omasta sekä läheistensä toimeentulosta. Hallituksen tavoitteiden mukaan oikeuksien ja

velvollisuuksien tulee olla tasapainossa, joka tarkoittaa muun muassa velvollisuutta osallistua työmarkkinoille. (emt. 67.)

Työn diskurssi tulee esiin monen eri teeman kautta. Näitä ovat hallituspuolueiden puheissa työllisyyden kasvu ja nousu, verojen maksaminen työllä ja sitä kautta palveluiden turvaaminen, kannustinloukkujen purkaminen sekä keskustelu aatteellisesti työttömistä. Oppositio puolestaan tuo esiin sitä, miten pienellä palkalla ei pysty elämään, pienipalkkaiset joutuvat ahdinkoon sosiaaliturvan leikkausten vuoksi ja kuinka erityisesti pääkaupunkiseudulle voi syntyä työvoimapulaa sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutuksena.

Työn diskurssi hallituspuolueiden puheissa voidaan tulkita yksilöä vastuuttavasta näkökulmasta. Yksilöllisen näkökulman mukaan huono-osaisuus, kuten esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys, nähdään valintana ja pyritään vastuuttamaan yksilö tilanteestaan (Saari 2015, 76). Työn diskurssi on aineistossa hegemoninen, työn kerrotaan olevan parasta sosiaaliturvaa.

Työ on parasta sosiaaliturvaa. (Mia Laiho, h)

Puheissa vedotaan hyvinvointiyhteiskuntaan ja sen säilymiseen työllisyyden kasvun kautta. Puheissa käytetään tunteisiin vetoavia, kaikkia koskettavia sanoja työn tekemisen yhteydessä, kuten huolen pitäminen, hyvinvointi, tasa-arvo ja mahdollisuudet. Diskurssi tuo esiin moneen kertaan sitä, miten hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu nimenomaan työllä, niiden työssäkäyvien, niin sanotusti kunnon kansalaisten toimesta, jotka maksavat palkastaan veroja.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu työllä. Ylläpidämme verovaroin erilaisia julkisia palveluita, joilla takaamme kansalaisillemme koulutuksen, terveydenhuollon, katon päälle ja turvallisen ympäristön elää. Kuka sitten ylläpitää tätä hyvinvointivaltiota, ja ketkä rahoittavat hyvinvointia meille kaikille? No veronmaksajat, ja niitähän meidän pitäisi nyt sitten saada lisää. (Pia Sillanpää, h)

Ainoa kestävä tapa tässä tilanteessa varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan huomista on vahvistaa työllisyyttä, (...). (Sanni Grahn-Laasonen, h)

Työllisyyttä tulee lisätä ja puheissa korostetaan velvollisuutta käydä työssä. Hallituspuolueen jäsenet moralisoivat yleisellä tasolla ihmisiä, jotka eivät ole jostain syystä työssä.

Pia Sillanpää nostaa esimerkkinä yhden iltapäivälehdestä lukemansa tarinan aatteellisesti työttömästä ja käyttää sitä yleistävänä esimerkkinä.

Juuri tämä on yhteiskunnassamme pielessä. Meillä todella on ihmisiä, jotka ajattelevat, että heillä on oikeus loisia yhteiskunnan rahoilla siksi, että joku muu rikastuu. (Pia Sillanpää, h)

Kansanedustaja Sillanpää korjaa myöhemmin puheenvuoroaan, ettei tarkoittanut loisia-sanalla adjektiivia vaan verbiä, jonka voi ymmärtää myös laiskotteluksi. Tästä huolimatta puhe tuntuu kohdistuvan melko aggressiivisesti yleistäen ylipäätään työttömään, sosiaalietuuksilla elävään ihmiseen, joka tuomitaan yhteiskunnan rahoilla elämisestä.

Jokainen vapaaehtoisesti työtön, joka olisi kykeneväinen työhön ja elää muiden veronmaksajien lompakoiden turvin, on käytännössä varas. He ovat juuri niitä ihmisiä, jotka varastavat rahaa, joka kuuluu yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleville. (Pia Sillanpää, h)

Puheissa tulee esiin merkityksen rakentaminen ihmisestä, joka ei halua tehdä töitä ja nauttii vain yhteiskunnan verovaroin maksetuista etuuksista. Retoriikka on vahvaa ja kuvainnollista. Työtöntä kutsutaan *varkaaksi*, koska hän saa sosiaalietuuksia. Puheissa käytetään ilmaisuja taikaseinä ja rahan ilmestyminen tilille. Samassa yhteydessä muistetaan mainita, että sosiaalietuudet maksetaan niillä rahoilla, joita työssäkäyvä ihminen on veroja maksamalla valtiolle tuottanut.

Yhteiskunnan rahallinen tuki ei ole mikään mystinen taikaseinästä tuleva raha, joka ilmestyy joka kuukausi pankkitilille. Se on rahaa, jota työssäkäyvät ihmiset kerryttävät valtion kassaan. (Pia Sillanpää, h)

Puheesta saa käsityksen, että työssäkäyvä kansalainen on kunnollinen, joka mahdollistaa sosiaaliturvan ja -etuuksien maksamisen. Tällainen puhe on omiaan syyllistämään työtöntä, oli työttömyyden taustalla oleva syy mikä tahansa.

Hallituspuolueiden kansanedustajien puheissa työn tekemisen diskurssi korostaa sitä, että jokaisen tulisi olla työssä, jokaisen tulisi olla veronmaksaja, jotta sitten voimme auttaa *oikeita heikommissa asemassa olevia* ihmisiä. Kuitenkaan missään vaiheessa ei käy ilmi, keitä ja millaisissa tilanteissa elävät ihmiset ovat esimerkiksi hallituspuolueiden edustajien mielestä siinä tilanteessa, että olisivat oikeutettuja saamaan sosiaalietuuksia. Yhteistä opposition ja hallituspuolueiden edustajilla on kuitenkin se, että molemmat

korostavat sitä, miten heikommista täytyy pitää huolta ja tämä mahdollistuu työtä teke-
mällä tai työllisyyden lisäämisellä.

Nyt tarvitsemme tasapainottavia toimia ja lisää työllisyyttä, jos todella ha-
luamme jatkossakin huolehtia heistä, jotka todella apua kaipaavat. (Ville
Väyrynen, o)

Puheissa kuitenkin on eroa siinä, mitä pohjimmiltaan tarkoitetaan. Opposition edustajat
käyttävät työn tekemisen diskurssia määrittelemään myös tilanteita, joissa ihminen ei
tosiasiallisesti pysty työhön, vaikka ehkä haluaisikin.

Miltä te uskotte näiden teidän puheenvuoronne tuntuva kaikkien niiden
lukuisten suomalaisten työttömien näkökulmasta, jotka hakevat töitä koko
ajan mutta jotka esimerkiksi eivät ikänsä puolesta edes saa kutsua haas-
tatteluun siitä huolimatta, että yrittävät parhaansa, hakevat työpaikkaa
toisensa jälkeen? Tai kaikkien niiden suomalaisten osatyökykyisten näkö-
kulmasta, jotka haluavat tehdä töitä ja ovat erittäin motivoituneita käy-
mään töissä mutta joilla saattaa olla vamma tai sairaus, joka estää sen ko-
kopäiväisen työnteon? (Li Andersson, o)

Osa-aikatyöstä työn diskurssilla luodaan kuvaa työttömästä, jonka ei omasta mielestään
kannata ottaa vastaan kokoaikatyötä. Puheella syyllistetään osa-aikatyötä tekeviä, eikä
hallituspuolueiden puheissa oteta huomioon erilaisten alojen työnkuvia, joissa osa-aika-
työ voi olla ainoa työllistymisen vaihtoehto.

Osa-aikatyön tekeminen on yhteiskunnassamme tällä hetkellä lisäänty-
mässä. Tämäkin huomioon ottaen on mielestäni kyseenalaista ylläpitää
järjestelmää, joka tutkitustikin kannustaa kohdistamaan työntekoa osa-ai-
kaisuutta painottaen. (Ville Väyrynen, h)

Diskurssi syyllistää osa-aikatyön tekemistä valintana tehdä vähemmän töitä. Asia esite-
tään, aivan kuin puheen kohteena oleva ihminen ei haluaisi tehdä kokopäivätyötä sosi-
aalietuuksien ollessa kannustimena kotiin jäämisessä. Puhe leimaa osa-aikatyön tekijän
ja moralisoi puheellaan oikeaan ja väärään toimintaan työn valinnan suhteen. Diskurs-
silla luodaan kuva ihmisestä, joka ei mene töihin, vaikka työtä olisi tarjolla ja on mie-
luummin kotona sosiaalietuuksien turvin.

Osana sosiaaliturvaa asumistuki heikentää työnteon kannustimia, koska
työnteon kannustin määritellään palkan ja sosiaaliturvan erotuksena. Kor-
keampi asumistuki mahdollistaa korkeamman asumisen tason myös ilman
työtuloja, ja asumistuki tulositonnaisena etuutena heikentää työn

vastaanottamisen kannustavuutta, koska kasvavat tulot vähentävät maksettavan asumistuen määrää. (Mia Laiho, h)

Therbornin (2014, 65) mukaan eriarvoisuutta voidaan määritellä resurssien eriarvoisuuden kautta. Resurssien eriarvoisuus näkyy muun muassa työmahdollisuuksien puuttumisena. Myös rakenteellisen sosiaalityön kantavana ajatuksena nähdään vallan ja mahdollisuuksien epätasaisen jakautumisen johtavan sosiaalisten ongelmien lisääntymiseen (Pohjola 2014, 23). Oppositio pyrkii kuvaamaan työttömien moninaisia tilanteita työn diskurssissa perustelemalla, että työtä ei ole tarjolla kaikille, toimintakyky ja terveys eivät riitä työntekemiseen. Lisäksi sosiaaliturvaleikkausten yhteisvaikutusten katsotaan tuottavan lisää köyhyyttä palkansaajien keskuudessa.

Hallitus toistelee työn olevan parasta sosiaaliturvaa, mutta tämä esitys ei työllistä ketään. Sen sijaan kymmenientuhansien pienipalkkaisten työntekijöiden, siis jo työssä olevien ihmisten, toimeentulo heikkenee merkittävästi. (...) Näiden päätösten yhteisvaikutuksena on palkkaköyhyyden eli työssäkäyvien köyhyyden kasvu Suomessa. (Li Andersson, o)

Työn diskurssi luo kahtiajakautunutta näkökulmaa ihmisten valinnoista, tilanteista ja vastuunkannosta. Opposition puheissa työn diskurssi puolustaa yksilöä, joka ei pysty elättämään itseään pienipalkkaisella työllä tai joka ei työhön pysty. Hallituspuolueiden puheenvuoroista löytyy diskurssi siitä, miten jokaisen työikäisen tulisi olla töissä ja luoda itse itselleen sosiaaliturva palkkatyön kautta tilanteestaan huolimatta. Puheista välittyy vahvasti solidaarisuuden ja empatian puute yleisellä tasolla. Rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta tarkasteltuna oppositiopuolueiden puheenvuorot ovat kriittiseen teoriaan (Payne 2021, 399) nojaavia, jossa huomio on yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutuksesta yksilön ongelmiin. Hallituspuolueiden puheissa taas kuuluu selkeä yksilön vastuuttaminen.

5.4 Vastakkainasettelun diskurssi

Eriarvoisuus tuottaa muun muassa poliittista epävakautta resurssien jakautuessa rikkaiden ja köyhien välillä epätasaisesti (Eräsaari 2022, 38). Rakenteellisen sosiaalityön yhtenä tehtäväalueena on oikeudenmukaisuustyö, joka on sidoksissa yhteiskunnan arvokeskusteluun ja yhteiskunnan moraalien vahvistamiseen. Oikeudenmukaisuustyössä seurataan perusoikeuksien sekä sosiaalisten oikeuksien toteutumista kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa ja päätöksenteossa. Oikeudenmukaisuustyötä voidaan pitää eettisenä perustana kaikelle sosiaalityölle sen sisältäessä kaikki muut rakenteellisen sosiaalityön tehtäväalueet. (Pohjola 2011, 217–220.) Vastakkainasettelun diskurssista nousee merkittävä tehtävä sosiaalityölle oikeudenmukaisuustyötä ajatellen.

Vastakkainasettelun diskurssi piirtää kuvaa meistä ja heistä, niistä ja muista. Ikään kuin asetellen vastakkain kansalaisia sen perusteella mihin tuloluokkaan kuuluvat, ovatko töissä vai eivät, keneltä leikataan ja keneltä ei, kuka hyöttyy lakimuutoksista ja kuka kärsii. Erivoisuuden näkökulma on vahvana puheissa, johon liittyy tukien oikea kohdentaminen, solidaarisuus sekä arvovalinnat päätöksiä tehdessä. Vertailussa on veronmaksaja ja *työtön*, *huono-osainen* ja hyväosainen tai rikas ja *köyhä*.

Nämä puheenvuorot, mitä perussuomalaisetkin ovat käyttäneet, heistä, veronmaksajista ja sitten näistä köyhistä ihmisistä, jotka elelevät meidän tuilla — tämmöistä vastakkainasettelua suomalaisia pienituloisia kohtaan en toivoisi kuulevani erityisesti tässä salissa. (Ilmari Nurminen, o)

Eriarvoistumista lisää huono-osaisuus sekä resurssien epätasainen jako (Kallio & Hakovirta 2022, 3). Eriarvoisuus lisää stressiä, ahdistusta, turvattomuutta, sairauksia ja jopa kuolemia. Eriarvoisuus lisää myös ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja kasvattaa mahdollisuuksia rikollisuuteen ja estää tasavertaisen toiminnan yhteiskunnassa. (Therborn 2014, 7.) Oppositio nostaa esiin puheenvuoroissaan verohelpotukset rikkaille samaan aikaan kun jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevalta, *pienituloiselta* leikataan entisestään viitaten asumistuen leikkaukseen sekä sosiaalietuuksien indeksikorotusten jäädytykseen.

Samaan aikaan hallitus antaa kaikista suurituloisimmille historiallisen suuret verohelpotukset. Kuten täälläkin on moneen kertaan todettu, ministeritason tuloluokissa puhutaan tuhansista euroista, mutta samaan aikaan te

kohdistatte historiallisestikin arvioituna suuret leikkaukset kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin. (Ilmari Nurminen, o)

Valtion velkaantuminenkaan ei vähene, vaan pienituloisilta ilmeisesti leikataan, jotta hyvätulaisia voitaisiin tukea veronalennuksin. (Elisa Gebhard, o)

Pienituloisiin painottuvan leikkauksen tuotto käytetään veronkevennyksiin, joista eniten hyötyvät suurituloiset. (Anna Kontula, o)

Oppositio puolustaa vastakkainasettelun keinoin heikommassa asemassa olevia ja pienituloisia ihmisiä. Puheissa nostetaan esiin, miten hyvätuloisilta ei leikata samassa suhteessa ja tämä yhdistetään arvovalintoihin. Arvovalintana nähdään leikkausten toteuttaminen niin, että samaan aikaan kun sosiaaliturvaan tehdään mittavia muutoksia, ylimmän tulodesiilin palkansaajat hyötyvät muista muutoksista. Esimerkkeinä käytetään alkoholiverotuksen alennusta ja osakesäästötilin alarajan muutoksia. Esimerkkejä helpotuksista on haettu selvästi kärjistäen ääriesimerkkeihin ja asioihin, jotka eivät missään tapauksessa ole elintärkeitä kenellekään.

Tällä hallituksella on ollut varaa tehdä valinta alentaa kaljan verotusta, on ollut varaa tehdä valinta nostaa osakesäästötilin alarajaa, on ollut varaa tehdä valinta alentaa kaikkein huipputuloisimpien ihmisten tuloveroja, ja sen lisäksi tällä hallituksella on ollut varaa tehdä linjaus olla tekemättä mitään kokonaisveroasteen laskulle, mikä on se keskeisin syy sille, että siitä huolimatta, että toteutatte Suomen historian kovimpia leikkauksia kaikkein köyhimpien, pienituloisimpien ihmisten toimeentuloon, te ette edes saa tätä velkaantumista vähenemään, vaan se päinvastoin kiihtyy. (Li Andersson, o)

Hyödykkeet, jotka eivät ole kenellekään välttämättömiä ovat hyviä esimerkkejä erityisesti huono-osaisuuden ja köyhyyden näkökulmasta. Juhoa Saaren (2025, 32) mukaan huono-osaisilla ihmisillä kuluu suuri osa tuloista asumisen lisäksi ruokakustannuksiin. Samaan aikaan, kun yhä useammalla sosiaalietuuksilla pääasiallisesti asuvalla ihmisellä on resurssien puutetta, suunnitellaan laskettavan verotusta muun muassa alkoholituotteissa, jolloin vastakkainasettelu resurssien näkökulmasta vain kiihtyy.

Yhteisöllisestä näkökulmasta huono-osaisuus nähdään rakenteellisina ongelmina, jolloin sosiaaliset ongelmat nähdään riippumattomia yksilön omista valinnoista. Jos huono-osaisuutta selitetään vain yksilöllisestä näkökulmasta, ajatelleen ihmisen olevan vastuussa omasta tilanteestaan. Tästä näkökulmasta huono-osaisuuden selittämisestä

saattaa jäädä puuttumaan solidaarisuus ja empatia. (Saari 2015, 75.) Oppositio luo vastakkainasettelun diskurssissaan kuvaa hallituksen arvomaailmasta, jossa ei huono-osaisia yhteiskunnan taholta tueta ja auteta. Solidaarisuus ja empatia puuttuu. Leikkausten kohdistamista jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin kutsutaan arvovalinnaksi, jota ei sen enempää avata. Arvovalinnan voi ymmärtää tarkoittavan puheissa sitä, että opposition mielestä hallituspuolueet eivät näe *huono-osaisten, pienituloisten, sairaiden, työttömien tai pitkäaikaistyöttömien* ihmisarvoa samanlaisena kuin niin sanotun mallikansalaisen, joka käy työssä, maksaa veronsa ja kannattelee omalla toiminnallaan hyvinvointiyhteiskuntaa.

Nyt on käsittelyssä suorat leikkaukset pienituloisiin, mutta omasta mielestäni tässä koko esityksessä on myös kyse arvoista. (...) Tämä on sellainen arvovalinta, että se ei meille kerta kaikkiaan käy, ja jollain tavalla vetoaisin nyt hallituksen sosiaaliseen omaantuntoon, että millä tavalla te voitte viedä läpi näitä 1,5 miljardin euron leikkauksia, jotka kohdistuvat pitkälti samoihin pienituloisiin ihmisiin. (Ilmari Nurminen, o)

Hallitus on selkeästi arvovalintaansa tehnyt. Jo valiokuntakäsittelyssä kävi selkeästi ilmi, että näistä monille ihmisille ja perheille täysin kohtuuttomista sosiaaliturvan leikkauksista ei olla valmiita hallituksessa lainkaan joustamaan. (Kim Berg, o)

Te [hallitus] olette hokeneet täällä koko syksyn, että teidän on pakko leikata. Te hoette täällä valtion heikkoa taloustilannetta, teidän on pakko leikata. Samaan aikaan te kevennätte kaikista rikkaimpien verotusta. Tämä on arvovalinta, ettekä te häpeä puolustaa sitä, että tämä on teidän arvovalintanne. (Aino-Kaisa Pekonen, o)

Leikkausten ja indeksijäädytyksen tekeminen sosiaalietuuksiin nähdään puheenvuorojen perusteella välinpitämättömyytenä pienituloisia ihmisiä kohtaan. Puheenvuoroissa korostetaan asumistuen leikkausten luovan tilanteita, jossa työssäkäyvä ihminen voi joutua turvautumaan perustoimeentulotukeen. Asumistuen leikkauksen nähdään johtavan 15 000 uuden talouden joutumisena Kelan myöntämän perustoimeentulotuen piiriin. Perustoimeentulotuki on yhteiskunnan sosiaalietuuksista viimesijainen etuus, sitä myönnetään, kun millään muulla ei pystytä toimeentuloa turvaamaan (L 31.12.1997/1412 2 §, 1. mom.). Oppositio tuo puheenvuoroissaan vastakkainasettelun diskurssissa ilmi tämän kehityksen ja osoittaa lukuisissa puheenvuoroissa, kuinka hallituksen toimet kohdistuvat jo valmiiksi pienituloisiin välittämättä huono-osaisuuden uhkaavasta kasvusta sekä viimesijaisen etuuden käytön lisääntymisestä.

Kaikille varmasti on käynyt selväksi, että Orpon — Purran hallitus haluaa leikata kaikilta, paitsi paremmin toimeentulevilta. (Pinja Perholehto, o)

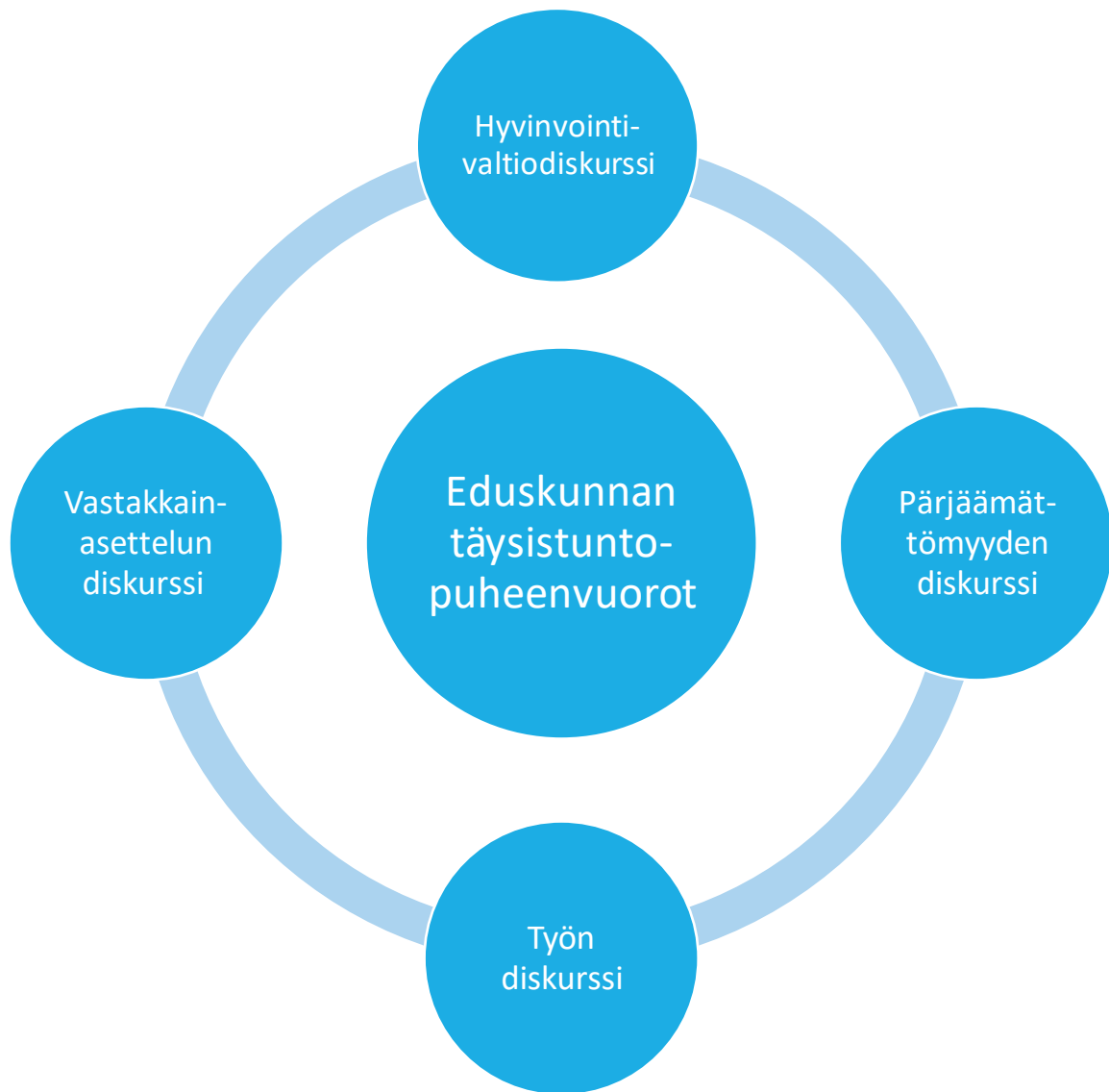
Ja hallitus sanoo, että te kannustatte pienituloisia näillä leikkauksilla töihin, mutta monet näistä ihmisistä ovat jo töissä. Miten te vastaatte näille ihmisille? Että hankkikaa toinen, hankkikaa kolmas työ? (...) Totta kai työllisyyttä pitää kohentaa, mutta kai niiden ihmisten pitää tulla toimeenkin jollain. Te ajatte ihmisiä sinne toimeentulotuelle, josta on erittäin vaikea irtautua, ja lisäksi haukutte ihmisiä loisiksi ja varkaiksi — käsittämättömyyttä. (Maria Ohisalo)

Opposition puheet on tarkoitettu puolustamaan leikkausten kohteena olevia ihmisiä sekä osoittamaan nimenomaan kasvava eriarvoisuus. Hallitus ei juurikaan puolustaudu arvokeskustelussa tai ota kantaa suurituloisten verokevennyksiin. Suuremmalti osin tätä vastakkainasettelun diskurssia luo oppositio, hallituspuolueen jäsenten ollessa hiljaa. Diskurssi on omiaan luomaan ryhmittelyjä meihin ja teihin sekä niihin, jotka pärjäävät ja niihin, jotka eivät tule leikkausten jälkeen pärjäämään. Vastakkainasettelun diskurssi kietoutuukin vahvasti pärjäämättömyyden diskurssiin.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, millaisia diskursseja kansanedustajien puheenvuoroista on löydettävissä sekä millaisia kuvauksia sosiaalietuksia saavista ihmisistä rakentuu eduskunnan täysistuntopuheenvuoroissa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa diskurssianalyysin keinoin millaisia keskeisiä piirteitä, uskomuksia tai asenteita on löydettävissä kansanedustajien puheista liittyen kahteen hallituksen esitykseen lakimuutoksista asumistukeen sekä eräiden sosiaalietuksien indeksijäädätyksiin. Aineistoa oli täysistunnoista litteroituna noin 400 sivua, josta rajausten avulla jäi analysoitavaksi alle 200 sivua. Analyysituloksina luvussa 5 on avattu neljä diskurssia, jotka aineistosta löytyivät tutkimuskysymyksiin peilaten.

Löytyneet diskurssit ovat *hyvinvointivaltiodiskurssi*, *pärjäämättömyyden diskurssi*, *työn diskurssi* ja *vastakkainasettelun diskurssi* liittyen sosiaalietuksien leikkauksiin ja ne on esitetty alla olevassa kuviossa (Kuvio 2.). Kuvion yhtenäinen ulkokehä vahvistaa visuaalisesti sitä havaintoa, että diskurssit liittyvät ja linkittyvät kiinteästi toisiinsa. Samoista teemoista oli löydettävissä puheita eri diskursseista. Tästä esimerkkinä vaikkapa ”oikeat tarvitsijat” (kts. 5.1 ja 5.4), joista oli puhetta vahvasti sekä hyvinvointivaltiodiskurssissa sekä vastakkainasettelun diskurssissa.

Kuvio 2. Diskurssit täysistuntopuheenvuoroissa.

Diskursseissa piirtyi kahdenlaista kuvaa sosiaalisesta todellisuudesta sosiaalietautisleikkauksiin liittyen. Kahtiajakoon liittyy keskeinen havainto siitä, miten samankaltaisella diskursiivisella puheella voitiin sekä puolustaa että vastustaa tiettyä lakimuutosta. Diskursseissa oli selkeää, että oppositio vastusti leikkauksia ja hallituspuolueen kansanedustajat puolustivat. Tässä tutkimuksessa ei ollut tarkoitus tutkia politiikkaa, mutta mielipiteet eduskunnan kesken on hyvä tuoda esiin sen selkeän jaon vuoksi.

Hyvinvointivaltiodiskurssissa hallituspuolueen kansanedustajat puolustivat puheissaan leikkauksia hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämisen vuoksi, kun taas opposition kansanedustajat näkivät leikkausten juuri rapauttavan hyvinvointiyhteiskuntaa. Luottamuksen rakennus tulevaan puuttui diskurssista kokonaan ja enemmänkin puheilla maalattiin uhkakuvia ja toivottomuutta.

Aineistossa hieman yllättäenkin nousi opposition vahvasti rakentama pärjäämättömyyden diskurssi, jossa korostui tulevaisuuden heikot näkymät, heikommassa asemassa olevien ihmisten tilanteiden edelleen heikentyminen ja jopa katastrofaalisiksi kuvailtu sosiaalisten ongelmien kasvu. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM 2021) mukaan osallisuus on syrjäytymisen vastavoima ja osallisuuden mahdollistamiseksi ihmisellä tulee olla itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia. Osallisuus voi luoda uskoa tulevaan ja omiin mahdollisuuksiin. (emt.)

Pärjäämättömyyden diskurssissa luodaan vahvasti ulossulkevaa toimijuutta, jonka voi nähdä vaikuttavan ihmisen toimintakykyyn ja -mahdollisuuksiin. Toki tosiasia on, että aineistossa käsittelyssä olleet lakimuutokset ovat jo nyt toteutuessaan tuoneet heikennyksiä nimenomaan jo valmiiksi pienituloisten tai muutoin heikommassa asemassa olevien ihmisten arkeen. Leikkaukset ovat osuneet erityisesti pienituloisiin, yksinhuoltajiin, työttömiin ja asumistuen saajiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024.) Useat mediat ovat uutisoineet asiasta jo kevästä 2024 alkaen kiihtyvällä tahdilla. Tästä huolimatta diskurssiivisesti olisi tärkeä rakentaa myös toivoa ja luottamusta tilanteessa, joka on vaikea pienituloisille sosiaalietuuksia saavalle ihmisille. Juhilan (2018, 213–218) mukaan ulkopuolelle sosiaalisina ongelmina ja huono-osaisuutena näyttäytyvä tilanne voi olla myös valinta ja ihminen voi olla tyytyväinen omaan elämäntilanteeseensa. Pärjäämättömyyden diskurssi luo sosiaalista identiteettiä sosiaalietuuksia saaville ihmisille yleistäen heikkoa pärjäämistä, estäen toimijuutta ja luoden toivottomuutta tulevaan.

Työn diskurssi on kovaa puhetta heikommassa asemassa olevien ihmisten kohdalta. Diskurssi luo arjen kuvaa, jossa jokainen työikäinen käyn työssä ja huolehtii omasta elämänsä nostaan. Opposition edustajien puheenvuorot pyrkivät tuomaan esiin todellisuutta, jossa ihminen ei pysty työhön, vaikka haluaisi. Hallituspuolueen kansanedustajien puheissa diskurssi luo kuvaa maailmasta, jossa jokainen on vastuussa omasta tilanteestaan

eikä hallituspuolueiden puheenvuoroissa kuulu empatiaa tai solidaarisuutta työtöntä, saati työkyvytöntä kohtaan.

Neljäs diskurssi, joka aineistosta löytyi, oli vastakkainasettelun diskurssi. Vastakkainasettelu teemoiltaan liittyy vahvasti myös työn diskurssiin. Vastakkainasettelun diskurssi luo jakoa meihin ja muihin. Eriarvoisuus voi diskurssin kautta vahvistua ja sosiaalinen oikeuden mukaisuus heikentyä. Rakenteellisen sosiaalityön tarkoitus on tuoda esiin epäkohtia yhteiskunnallisissa asioissa ja jopa pyrkiä vaikuttamaan poliittisiin ratkaisuihin (Mullaly & Dubré 2019, 304). Sosiaalityön ammattieettiset ohjeet velvoittavat sosiaalityöntekijöitä eriarvoisuuden vähentämiseen ja osallisuuden lisäämiseen. Sosiaalista oikeudenmukaisuutta, joka näyttäytyy yhdenvertaisuutena, ihmis- ja tasa-arvona sekä yksilön erilaisten tarpeiden huomioimisena, tulee edistää sosiaalityössä. Lisäksi ammattieettisiin ohjeisiin kuuluu veloitteena saattaa hyvinvoinnille tai turvallisuudelle haitallisia epäkohtia poliittisten päättäjien tai yhteiskunnan tietoon. (Talentia 2017, 20–22.) Erityisesti työn- ja vastakkainasettelun diskurssia ajatellen rakenteellisella sosiaalityöllä näyttää vahvasti olevan paikkansa tiedon tuottamisessa ihmisten yksilöllisistä tilanteista tässä yhteiskunnallisessa ajassa asioiden muuttamiseksi niin, että jokaisella olisi osallisuuden mahdollisuudet ilman ulossulkemista tai resurssien epätasaista jakamista.

Diskurssien sisältä löytyi useita, erilaisia identiteettejä ja sosiaalisia rooleja sosiaalietauksien saajista. Identiteetti tarkoittaa käsitystä omasta itsestä. Identiteetti rakentuu aina vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, yhteisöissä ja elinympäristössä. Identiteetti muuttuu koko elämän ajan ja se muovautuu elämäntilanteiden ja -tapahtumien mukaan. (Fadjukoff 2015, 181–187.) Identiteetti voi olla leimattu stereotyyppiseksi ja asettaa ihmisen ikään kuin kuvauksen tai toimijuuden vangiksi. Ne voivat olla stereotyyppisiä vastakohtapareja tai instituutioiden mallitarinoita, mutta joka tapauksessa ne vaikuttavat ihmisen toimintaan ja käytökseen. (Juhila 2004, 24–27.) Sosiaalietauksien saajille löytyi erilaisia kuvauksia sosiaalisista identiteeteistä, joista yleisimmät ja eniten esiintyneet on esitelty alla olevalla kuviolla (Kuvio 3.). Kuvioon on otettu tutkimuksen rajauksen mukaisesti vain työikäisiä koskevat ilmaisu, jättäen pois muun muassa lapsiperheisiin viittaava yksinhuoltaja.

Kuvio 3. Sosiaalietuuksien saajien kuvaukset ja identiteetit diskursseissa.

Aineistossa mainitaan myös kerran sosiaalietuuden saajasta sana varas, mutta se on tästä koonnista jätetty pois sen kertaluontoisuuden vuoksi. Toisaalta tuo yksinkin kerta nousi otsikoihin mediassa saaden paljon huomiota täysistunnon jälkeen 11.12.2023, jolloin perussuomalaisten kansanedustaja Pia Sillanpää oli käyttänyt termiä varas puheenvuorossaan kuvaillessaan aatteellisesti ja vapaaehtoisesti työtöntä. Yhden yksittäisen lauseen nostaminen mediassa osoittaa, miten suuri valta voi kansanedustajan puheilla olla. Nämä puheet nousivat myös joulukuussa 2023 median kirjoituksiin (kts. Suomenmaa 11.12.2023), ja monien bloggaajien ja ammatikseen sosiaalista mediaa

tekevien ihmisten kirjoituksiin. Työttömän merkitys ja vahva rooli varkaana sekä loisena levisivät lukuisien ihmisten sosiaalisessa mediassa joulun alla 2023. Pynnösen (2017, 19) mukaan valtasuhteissa rakentuvat diskurssit voivat ohjata yksilöiden mahdollisuuksia ja rakentaa stereotypioita. Kansanedustajan valta on juuri sellainen, joka voi toimia helposti stereotyyppien rakentajana ja siitä syystä tässäkin tutkimuksessa ei voida ohittaa tuota yhtä yksittäistä kuvausta sosiaalietuuksien saajasta.

Kaikista kuvauksista työtön on ainoa objektiivinen kuvaus ihmisen tilanteesta. Työtön määritelmänä tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että ihmisellä ei ole työtä ja työpaikkaa. Muut kuvaukset ovat subjektiivisia, kuten huono-osainen, köyhä tai pienituloinen. Toki kuvauksille on olemassa teoriassa määritelmiä, joita on tämän tutkimuksen luvussa 2 esitelty. Huono-osaisuutta, köyhyyttä tai pienituloisuutta voidaan tarkastella subjektiivisesti tai objektiivisesti. Hakovirran & Kallion (2022, 5–6) mukaan huono-osaisuus on kuitenkin aina subjektiivinen kokemus, jolloin objektiivisesta näkökulmasta tulkittuna huono-osaisuutta kokeva ihminen ei kuitenkaan aina ole omista lähtökohdistaan ja omassa elämässään koe olevansa huono-osainen vaan elävänsä hyvää elämää.

Juhila & Jokinen (2016) käyttävät subjektiposition ja identiteetin rakentumisesta diskursseissa esimerkkinä asunnottomista puhumista. Pahimmillaan diskursseissa voi muodostua lamaannuttavia identiteettejä. Jos johonkin kategoriaan asetettu ihminen määritellään niin sanotusti huollettavien ryhmään ja tilanteeseen liittyy esimerkiksi avuttomuus, tarkoittaen passiivista ja pärjäämätöntä. Onkin tärkeää pohtia voiko tällaisella toivottomuuspuheella olla negatiivisia seurauksia tietyille ihmisryhmälle. Joskus puolustava ja kauniilta kuulostava puhe voi kääntyä ylläpitämään epätasa-arvoisia suhteita tai lisäämään toivottomuutta. (emt. 78–79.)

Luvussa 5.2 esitelty pärjäämättömyyden diskurssi loi vahvaa kuvaa kohtuuttomuudesta, sosiaalisten ongelmien kasvusta ja lisääntyvästä kokonaisvaltaisesta huono-osaisuudesta. Hieman yllättäenkin tämä diskurssi nousi vahvana opposition tuottamana. Diskurssista voisi syntyä ajatus siitä, ettei diskurssin kohteena oleva ihminen pärjää enää tulevaisuudessa, jos lakimuutokset astuvat voimaan. Vaikka diskurssi on tarkoitettu puolustamaan leikkausten kohteena olevia ihmisiä, niin se voi olla myös omiaan lisäämään subjektiivista huono-osaisuutta leimaavan identiteettipuheen vuoksi.

Aineiston pohjalta voidaan todeta, että tämän hetken poliittisessa puheessa sosiaalietuuksien saajista puhutaan kovilla sanoilla, ajoittain jopa rumasti. Diskurssien perusteella luodaan sosiaalista todellisuutta, jossa ilman leikkauksia hyvinvointiyhteiskunta ei pysty jatkamaan heikommassa asemassa olevien tukemista ja sen pelastukseksi ehdotetaan hallituspuolueiden toimesta työntekemistä, verojen maksua ja yksilöllistä vastuuta omasta elämästä. Yhteiskunnan ja rakenteiden ei nähdä vaikuttavan hallituspuolueiden näkökulmasta ihmisten tilanteisiin heikentävästi, joskin oppositiopuolueen edustajat tuovat rakenteellista ja yhteisöllistä näkökulmaa vastapuheenvuoroissaan esiin. Hallituspuolueiden arvomaailma näyttäytyy puheenvuoroissa paikoin kovalta ja ymmärtämättömältä sellaisia ihmisiä kohtaan, jotka joutuvat turvautumaan sosiaalietuuksiin välttämättömän toimeentulonsa turvaamiseksi.

Tutkimuksen aineiston analyysin tuloksena voidaan todeta, että puheenvuoroissa asetetaan sosiaalisia identiteettejä heikommassa asemassa oleville. Sosiaaliset identiteetit ja -roolit ovat omiaan heikentämään toimijuutta. Sosiaalietuuksien saajista luodaan hallituspuolueiden puheissa kuvaa ”oikeasti tukea tarvitsevista”, joskaan tätä määritelmää ei avata eikä puheista käy ilmi, millaisessa tilanteessa oleva olisi tällainen kuvauksen ”oikeasti tukea tarvitseva”. Oppositioapuolueen jäsenet puolustivat sosiaalietuuksien saajia, pyrkivät tuomaan esiin autenttisia tilanteita lukemalla saamiaan kirjeitä huono-osaisilta kansalaisilta. Päätöksiin nämä eivät vaikuttaneet ja jo ennen tämän tutkimuksen kirjoittamista aineistona käytettyjen keskusteluiden kohteena olleet lakiesitykset menivät läpi ja leikkaukset ovat toteutuksessa yhteiskunnassamme.

Jatkotutkimuksen aiheeksi löytyy tämän tutkimuksen työstön kautta useita erilaisia aiheita. Tässä tutkimuksessa rajattiin pois lapsiperheiden tilanteisiin liittyvät aiheet sekä opiskelijoiden tilanteiden muutos liittyen sosiaaliturvan muutoksiin. Työikäisen väestön näkökulmasta kiinnostava ja merkityksellinen aihe olisi erityisesti näiden lakimuutosten vaikutukset asunnottomuuden kasvuun sekä häättöihin. Diskursseista löytyi paljon mainintoja huono-osaisuudesta, sosiaalisista ongelmista ja erityisesti asunnottomuuden mahdollisesta kasvusta. Syksyn 2024 aikana, kun tätä tutkimusta on työistetty, on uutisoitu (Helsingin sanomat 24.9.2024, Aamulehti 21.8.2024) häättöjen hälyttävästä kasvusta kevään 2024 jälkeen. Tässä tutkimuksessa tarkastelun alla olleet eduskunnan täysistunnot käsittelivät suuria muutoksia sosiaalietuuksiin. Tärkeänä ja merkityksellisenä tutkimuskohteena esitetään myös, miten nämä leikkaukset ja muutokset

todellisuudessa ovat vaikuttaneet ja tulevat vaikuttamaan heikommassa asemassa oleviin ja huono-osaisuutta kokeviin ihmisiin.

Tutkimuksen tekemisen aikana sosiaalityön ja politiikan vahva yhteys kävi ilmi selvästi. Vaikka tutkijalla on ollut tiedossa sosiaalityön poliittinen näkökulma aina kin jossain määrin, se tuli nyt konkreettisesti eduskunnassa pidettyjen puheiden ja niiden analysoinnin näkökulmasta vahvemaksi. Sosiaalityössä toteutetaan niitä päätöksiä, joita hallitus on vienyt ja vielä pyrkii viemään eteenpäin tulevina vuosina. Huono-osaisuuden näkökulmasta hallituksen päätöksistä monet tulevat todennäköisesti lisäämään entisestään sosiaalisia ongelmia ja eriarvoisuutta. Rakenteelliselle sosiaalityölle on paikkansa vahvemmin kuin koskaan.

Analyysia tehdessä alkoi näyttämään siltä, että hallituspuolueiden kansaedustajilla ei ole tietoa tai näkemystä siitä, millaista sosiaalietuuksilla elävän ihmisen taloudellinen, terveydellinen tai sosiaalinen todellisuus on. Oppositiopuolueiden näkökulma oli toisenlainen ja siitä syystä tutkimuksen aivan loppumetreillä päädyttiin vielä erittelemään tulososion lainauksiin, oliko puheenvuorojen pitäjien edustama taho oppositio vai hallituspuolue merkitsemällä se puheenvuoron pitäjän nimen perään. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ollut politiikan tutkimus ja tutkijan vastuu tiedostaen ei haluttu alkaa nostamaan erillisiä puolueita puheenvuorojen yhteydessä esiin. Kuitenkin näkökulmien valtava vastakkainasettelu sai tekemään vielä päätöksen lisätä merkintä oppositiosta tai hallituksesta.

Tutkijan position säilyttäminen puolueettomana on ollut välillä vaikeaa, koska tutkimuksen fokuksessa on heikommassa asemassa olevat, todennäköiset sosiaalityön asiakkaat, joiden pääasiallinen tulo koostuu sosiaalietuuksista. Tulokset on pyritty kuitenkin esittämään niin puolueettomasti kuin mahdollista. Aivan vapaa olettamuksista tai mielipiteistä ei sosiaalityötä pääaineenaan opiskeleva voi kuitenkaan olla.

Tutkimusprosessi oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Diskurssitutkimuksen kautta näyttäytyi selkeästi kuva kielestä sosiaalista todellisuutta rakentavana ja jopa vallankäytön välineenä. Samaan aikaan tutkimuksen kanssa mediaa seuratessa oli havainnollistavaa tästä näkökulmasta lukea median kirjoituksia samoista puheenvuoroista, joita tutkimuksen aineistona käytettiin. Lehtikirjoituksista ja sosiaalisen median keskusteluista sai kuvan, miten diskurssit alkoivat elämään omaa elämäänsä yhteiskunnassa. Tuntuma

näiden vastaanotosta oli kuitenkin se, että suuri osa ihmisistä oli hallituksen linjaa vastaan ja suorastaan pöyristynyt sosiaalietuuksien leikkauksista sekä niiden mahdollisista vaikutuksista. Se herättää toiveen siitä, että yhteiskunnassamme halutaan pitää kuitenkin aina heikommassa asemassa olevan puolta.

Ennen kaikkea heikommassa asemassa olevan puolella oleminen sytytti ajatuksen rakenteellisen sosiaalityön oikeudenmukaisuus- ja tietotyön jatkamisesta jollakin tavalla tutkimuksen jälkeenkin. Työelämään mukaan lähtee myös vahva ajatus siitä, että sosiaalityön professionissa työntekijällä on vaikeissa tilanteissa ja huono-osaisuutta kokevien ihmisten kanssa tärkeä toivonluomisen tehtävä. Pärjäämättömyyden diskurssille ei pidä antaa sijaa. Lisäksi kaikissa kohtaamisissa sekä hallituksen tekemien päätösten toteutamisessa, sosiaalityön arjessa, täytyy pitää kirkkaana mielessä Kirsi Juhilan (2018, 261) määrittelemä sosiaalityön tärkein eettinen periaate - ihmisoikeuksien toteutumisesta huolehtiminen.

Lähteet

- Aamulehti. 21.8.2024. Tamperelaisia hädetään kodeistaan nyt kiihtyvällä tahdilla – Asunnottomissa uusi ryhmä: ”Todella huolestuttavaa”. <https://www.aamulehti.fi/tampere/art-2000010641542.html>
- Arajärvi, P. 2011. Kestävä kehitys perus- ja ihmisoikeuksien raamissa. Teoksessa: Pohjola, A. & Särkelä, R. (toim.) 2011. Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveys- turvan keskusliitto ry.
- Eriarvoistyöryhmä. 2018. Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti. Valtio- neuvoston kanslian julkaisusarja 1/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-557-0>
- Eräsaari, L. 2022. Yhteisöjen paikka maailmassa. Teoksessa: Väyrynen, S., Kostamo- Pääkkö, S. & Ojaniemi, P. (toim.) 2022. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Uni- tedpress.
- Fadjukoff, P. 2015. Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa: Metsäpelto, R-L. & Feldt, T. (toim.) 2015. Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psy- kologiset perusteet. Juva: PS-kustannus Oy. 3. painos.
- Fresnes, T., Stenroos, M. & Särkkä, N. 3.9.2024. Näin hallitus on leikannut ja leikkaa vielä lisää – katso tästä puhutuimmat kohteet. YLEn uutinen. <https://yle.fi/a/74-20109011>
- Galbin, A. 2014. An introduction to social constructionism. Social Research Reports, 2014, vol. 26, 82–92.
- HE 74/2023. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_74+2023.aspx
- Heinonen, J. 2014. Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttujana. Teoksessa: Pohjola, A. 2014. Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) 2014. Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. UNIPress.
- Helsingin sanomat. 24.9.2024. Häädöt ovat jyrkässä kasvussa Suomen suurimmalla vuokran-antajalla: ”Pahaa pelkään”. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010714850.html>

- Hiilamo, H., Kivipelto, M., Moisio, P., Mukkila, S., Nykänen, E., Ollonqvist, J., Peltoniemi J., Saikku P., Tervola J., Tuovinen, A-K., Virrankari, L. 2023. Hallitusohjelman mukaisen sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027. Työpaperi 45/2023. THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-229-7>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ilmakunnas, I., Kauppinen, T. & Moisio, P. 2020. Huono-osaisuus jatkuu sukupolvelta toiselle: Tarkastelussa nuorten aikuisten toimeentulotukiasiakkuus. Teoksessa: Kallio, J. & Hakovirta, M. 2020. Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A. & Juhila, K. 2016. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E. (toim.) 2016. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino Oy.
- Jokinen, A. 2016. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E. (toim.) 2016. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino Oy.
- Jokinen, A., Huttunen, L. & Kulmala, A. (toim.) 2004. Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E. 2016. Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyyttiset käsitteet. Teoksessa: Jokinen, A., Juhila, K., Suoninen, E. (toim.) 2016. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Tampere: Vastapaino Oy.
- Jokinen, A., Raitakari, S. & Ranta, J. (toim.) 2022. Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa. Konstruktionistisia käsityksiä. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A., Raitakari, S. & Suoninen, E. 2022. Konstruktionistinen tutkimus sosiaalityötä ja marginaalia jäljittämässä. Teoksessa: Jokinen, A., Raitakari, S. & Ranta, J. (toim.) 2022. Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa. Konstruktionistisia käsityksiä. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, K. 2004. Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa: Jokinen, A., Huttunen, L. & Kulmala, A. (toim.) 2004. Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityön tekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Teoksessa: Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Juhila, K. 2018. Aika, paikka ja sosiaalityö. Tampere: Vastapaino Oy.

Juurikkala, V. 2022. Rakenteellisen sosiaalityön oikeudellinen perusta. Teoksessa: Liukko, E., Muurinen, H., Kokkonen, T. & Santalahti, V. (toim.) 2022. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.isonet.fi/media/ajankohtaista-tiedostot/thl_vaikuttava_rakenteellinen_sosiaalityo.pdf

Kallio, J. & Hakovirta, M. 2020. Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsiperheissä. Teoksessa J. Kallio & M. Hakovirta (toim.) 2020. Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus. Tampere: Vastapaino Oy.

Kallio, J. & Hakovirta, M. 2020. Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus. Tampere: Vastapaino.

Kannasoja, S., Ruonakangas, S., Närhi, K., Rantamäki, N. & Kokkonen, T. 2022. Teoksessa: Liukko, E., Muurinen, H., Kokkonen, T. & Santalahti, V. (toim.) 2022. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.isonet.fi/media/ajankohtaista-tiedostot/thl_vaikuttava_rakenteellinen_sosiaalityo.pdf

Kela. 3.4.2024. Toimeentulotuessa hyväksyttäviin asumismenoihin muutos 1.4.2024 – näin se näkyy vuokranantajille. Tiedote. <https://www.kela.fi/ajankohtaista/toimeentulotuessa-hyvaksettaviin-asumismenoihin-muutos-1.4.2024-nain-se-nakyy-vuokranantajille>

Kivipelto, M. 2021. Rakenteellisen sosiaalityön katsaus. Työpaperi 16/2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-685-5>

Kivipelto, M. 2022. Rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuudet. Teoksessa: Liukko, E., Muurinen, H., Kokkonen, T. & Santalahti, V. (toim.) 2022. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.isonet.fi/media/ajankohtaista-tiedostot/thl_vaikuttava_rakenteellinen_sosiaalityo.pdf

- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Kuusikko-työryhmä. 2022. Kuuden suurimman kaupungin aikuissosiaalityö vuonna 2021. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja. Helsinki: Edita Prima Oy.
www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/22_06_22_Kuusikko_aikuissosiaalityo_2021.pdf
- L 11.6.1999/731. Perustuslaki.
- L 30.12.1997/1412. Laki toimeentulotuesta.
- L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.
- Mooney, L. A., Knox, D. & Schact, C. 2017. Understanding Social Problems. Belmont, CA: Wadsworth.
- Mullaly, B. & Dupré, M. 2019. The New Structural Social Work. Ideology, Theory, and Practise. Oxford University Press. 4. painos.
- Niemelä, Pauli. 2016. Hyvinvoinnin edistäminen sosiaalityön eetoksena. Teoksessa: Törrönen, K., Hänninen, P., Jouttimäki, T., Lehto-Lundén, P., Salovaara & Veistilä, M. (toim.) 2016. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus.
- Närhi, K. 2023. Kansainvälinen ja suomalainen rakenteellisen sosiaalityön perinne. Teoksessa: Närhi, K., Kannasoja, S., Kokkonen, T., Rantamäki, N. & Ruonakangas, S. (toim.) 2023. Rakenteellisen sosiaalityön tila ja tulevaisuus Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Sophi, 154. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9712-0>
- Närhi, K., Kokkonen, T., Rantamäki, N., Kannasoja, S. & Ruonakangas, S. 2022. Monitoimijainen rakenteellinen sosiaalityö. Teoksessa: Liukko, E., Muurinen, H., Kokkonen, T. & Santalahti, V. (toim.) 2022. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö. Raportti 1/2022. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. https://www.isonet.fi/media/ajankoh-taista-tiedostot/thl_vaikuttava_rakenteellinen_sosiaalityo.pdf
- Paavilainen, P. Psykologian tutkimustyönopas. 2012. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Payne, M. 2021. Modern Social Work Theory. 5. painos. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.ulapland.fi/lib/ulapland-ebooks/detail.action?docID=6383403>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2019. Uusi kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino Oy.

- Pohjola A. 2011. Rakenteellisen sosiaalityön aika. Teoksessa: Pohjola, A. & Särkelä, R. 2011. Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Pohjola, A. & Särkelä, R. (toim.) 2011. Sosiaalisesti kestävä kehitys. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Pohjola, A. 2014. Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) 2014. Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. UNIpress.
- Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) 2014. Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. UNIpress.
- Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. 2014. Rakenteellinen sosiaalityö aikakauden haasteena. Teoksessa: Pohjola, A., Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) 2014. Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. UNIpress.
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tekijät ja Gaudeamus. Helsinki
- Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. N:o 379/2013 WORKING PAPER. Jyväskylän yliopisto.
- Pösö, T. 2022. Selkeän sosiaalisen ongelman pulmista sosiaalityössä. Teoksessa: Jokinen, A., Raitakari, S. & Ranta, J. (toim.) 2022. Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa. Konstruktionistisia käsityksiä. Tampere: Vastapaino.
- Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. 2. painos. Gaudeamus Oy.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puustniekka, A. 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teoria ja tutkimus. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_2.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puustniekka, A. 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_3.html
- Saari, J. 2015. Huono-osaiset – Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Tallinna: Gaudeamus.
- Saari, J., Eskelinen, N. & Björklund, L. 2020. Raskas perintö -ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa. Tallinna: Gaudeamus.

Saikkonen, P., Blomgren, S., Karjalainen, P. & Kivipelto, M. 2015. Poistaako sosiaalityö huono-osaisuutta? Tutkimus. Kunnallisan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 89. Vammalan Kirjapaino Oy.

Sheppard, Michael. 2006. Social Work and Social Exclusion: The Idea of Practice. Taylor & Francis Group: Ashgate.

Sitra. 2014. Sitran trendit: Eriarvoisuus kasvaa. <https://www.sitra.fi/artikkelit/sitran-trendit-eriarvoisuus-kasvaa/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2024. Vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveystalouseläinlainmuutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. https://stm.fi/documents/1271139/198978037/FINAL_Yhteisvaikutukset+eri+ihmisryhmien+perus-+ja+ihmisoikeuksien+toteutumiseen.pdf/b7cb50b9-37ce-9dac-a097-64a88be42075/FINAL_Yhteisvaikutukset+eri+ihmisryhmien+perus-+ja+ihmisoikeuksien+toteutumiseen.pdf?t=1727092559052

Sosiaali- ja terveysvaliokunta. 19.6.2024. Valiokunnan mietintö StVM 14/2023 vp HE 74/2023 vp. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/StVM_14+2023.aspx

Soste. 14.11.2023. SOSTE selvitti hallituksen leikkausten vaikutukset maakunnittain – Lähes 17 000 uutta alaikäistä tippuu köyhyysrajan alle. <https://www.soste.fi/uutiset/soste-selvitti-hallituksen-leikkausten-vaikutukset-maakunnittain-lahes-17-000-uutta-alaikaista-tippuu-koyhyysrajan-alle/>

Soste. 6.9.2024. Budjettiriihi vahvisti lisäleikkaukset. Sosteblogi. <https://www.soste.fi/blogikirjoitus/budjettiriihi-vahvisti-lisaleikkaukset-sosiaaliturvaan/>

STM. 2021. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. <https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>.

Suoninen, E. 2021. Diskurssianalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Talentia. 2022. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

- TENK. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2023. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Therborn, Göran. 2014. Eriarvoisuus tappaa. Tallinna: Vastapaino Oy.
- THL 30.5.2024. Sosiaalihuollon asiakkaat. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheetain/sosiaalipalvelut/sosiaalihuollon-asiakkaat>
- THL. 11.12.2023. Esimerkkejä rakenteellisesta sosiaalityöstä. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/esimerkkeja-rakenteellisesta-sosiaalityosta>
- THL. 15.5.2024. Toimeentulotuki 2023. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheetain/sosiaalipalvelut/toimeentulotuki/toimeentulotuki>
- THL. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi Oy.
- Vaininen 2011. Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina. Tampere: Acta Universitas Tamperensis.
- Valtioneuvosto. 21.3.2018. Eriarvoisuutta käsitellyt työryhmä luovutti loppuraporttinsa pääministerille. Uutinen. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/eriarvoisuutta-kasitellyt-tyoryhma-luovutti-loppuraporttinsa-paaministerille>
- Vilkka, Hanna 2021: Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: Tekijä ja PS-kustannus.
- Väyrynen, S., Kostamo-Pääkkö, S. & Ojaniemi, P. 2022. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. Unitedpress.
- YLE. 27.12.2023. Köyhistä on aina puhuttu rumasti, mutta nyt se on aiempaa hyväksyttävää. <https://yle.fi/aihe/a/20-10006004>

Zitting, J. 2021. Miten huono-osaisuutta määritellään tutkimuksissa? Diakonia ammatikorkeakoulun artikkeli. <https://dialogi.diak.fi/2021/08/17/miten-huono-osaisuutta-maaritellaan-tutkimuksissa/>

Aineisto

HE 74/2023. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_74+2023.aspx

HE 75/2023. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_75+2023.aspx